

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

Любимец - Пвайловград

ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

„Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони“

ДЕМОГРАФСКИ И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИ АНАЛИЗ НА ТЕРИТОРИЯТА НА „МЕСТНА ИНИЦИАТИВНА ГРУПА – ЛЮБИМЕЦ – ИВАЙЛОВГРАД“

СЪДЪРЖАНИЕ:

ВЪВЕДЕНИЕ	2
I. МЕСТНА ИНИЦИАТИВНА ГРУПА – ЛЮБИМЕЦ – ИВАЙЛОВГРАД. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ТЕРИТОРИЯТА	3
Местоположение, граници и големина	4
Природногеографски особености	5
II. ДЕМОГРАФСКА СИТУАЦИЯ И АНАЛИЗ	6
Население и населени места	6
Естествено движение, естествен прираст и възпроизводство на населението	9
Механично движение и механичен прираст	10
Население в, под и над трудоспособна възраст. Възрастовата структура.	11
Етническа структура	13
Образователен статус и структура	14
III. СЪСТОЯНИЕ НА МЕСТНАТА ИКОНОМИКА. ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ НА ТЕРИТОРИЯТА	15
Отраслово развитие на местната икономика.	16
Първичен сектор	17
Вторичен сектор	20
Третичен сектор	23
IV. СОЦИАЛНА СИСТЕМА	31
Пазар на труда - заетост, безработица и трудова миграция, заплата и доходи	32
Здравеопазване и здравна система	36
Социални услуги	38
Образование и образователна система	39
Културни институции и дейности	40
V. СЪСТОЯНИЕ НА ИНФРАСТРУКТУРАТА	42
VI. АНАЛИЗ НА НУЖДИТЕ И ПОТЕНЦИАЛА ЗА РАЗВИТИЕ НА ТЕРИТОРИЯТА - SWOT АНАЛИЗ	44
ЗАКЛЮЧЕНИЕ	48

ВЪВЕДЕНИЕ.

Настоящият анализ се извършва във връзка с изпълнението Административен договор № РД 50-143/25.04.2023г., за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по процедура № BG06RDNP001-19.610 за подбор на проекти за подготвителни дейности по подмярка 19.1 „Помощ за подготвителни дейности” от мярка 19 „Водено от общностите местно развитие” от Програмата за развитие на селските райони 2014-2020г.

Анализът е част от проект „Подготвителни дейности за разработване на стратегия за ВОМР на Местна инициативна група - Любимец - Ивайловград, за периода 2023-2027г.”, изпълняван от сдружение Местна инициативна група - Любимец – Ивайловград, с финансовата подкрепа на Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР), чрез Програмата за развитие на селските райони за периода 2014-2020г.

Основната цел на настоящата разработка е да представи актуален анализ на демографското и социално-икономическо състояние на територията на Местна инициативна група - Любимец – Ивайловград, във връзка с процеса на подготовка на стратегия за местно развитие за периода 2023-2027г. В тази връзка са събрани, анализирани и обобщени, информация и данни за характеристиките на територията на МИГ, които имат пряко отношение към основната цел на разработката.

Анализът служи за определяне на проблемите, нуждите и потенциала за развитие на територията на МИГ, въз основа на които да се дефинират тенденциите в нейното развитие, да се определят визията, целите и приоритетите за програмен период 2023-2027г., както и да се планират мерките за постигането им. Резултатите от настоящия демографски и социално-икономически анализ са основа за разработването на стратегията за Водено от общностите местно развитие на МИГ - Любимец - Ивайловград за периода 2023-2027г., базирана на ясно идентифицирани потребности на местната общност и нагласи на местното население, в съответствие с възможностите за финансова подкрепа от ЕЗФРСР и други Европейски структурни и инвестиционни фондове (ЕСИФ).

Анализът е разработен за цялата територия на сдружение Местна инициативна група - Любимец – Ивайловград, която в пространствено отношение обединява териториите на общините Любимец и Ивайловград с всички населени места.

Основната базова информация, представена в настоящата разработка е извлечена от официални стратегически документи за територията, като:

- ✚ План за интегрирано развитие на Община Любимец за периода 2021 – 2027г.
- ✚ План за развитие на Община Ивайловград за периода 2014-2020г.
- ✚ Интегриран план за градско възстановяване и развитие на Ивайловград 2020.
- ✚ Областна стратегия за развитие на Област Хасково за периода 2014-2020г.
- ✚ Интегрирана териториална стратегия за развитие на Южен централен регион 2021 – 2027г.

Източници на специфичните данни и информация, представени в анализа са публични регистри, справки и информация на: Областна дирекция „Земеделие” – Хасково <https://www.mzh.government.bg/ODZ-Haskovo/bg>; Национален статистически институт (НСИ) <https://www.nsi.bg/>; <https://infostat.nsi.bg/>; Агенция по заетостта <https://www.az.government.bg/>; Институт за пазарна икономика (ИПИ) <https://ime.bg/>; <https://265obshtini.bg/>; Национален

туристически регистър <https://ntr.tourism.government.bg/CategoryzationAll.nsf/mn.xsp> ;
Национална здравноосигурителна каса <https://services.nhif.bg/references/lists/opl.xhtml> ;
Министерство на образованието – Регионално управление на образованието Хасково <https://www.ruo-haskovo.bg/schools> ; Министерство на културата – Публичен регистър читалища <https://chitalishta.com/?act=regions> и други.

I. МЕСТНА ИНИЦИАТИВНА ГРУПА – ЛЮБИМЕЦ – ИВАЙЛОВГРАД. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ТЕРИТОРИЯТА.

Местна инициативна група – Любимец – Ивайловград е една от 64 местни инициативни групи в България, изпълняващи стратегии за Водено от общностите местно развитие през периода 2014-2020г., с финансовата подкрепа на Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР), чрез Програмата за развитие на селските райони за периода 2014-2020г. Учредена през 2010г., като Местна инициативна група - Любимец и като сдружение с нестопанска цел за осъществяване на дейност в обществена полза, по реда на Закона за юридическите лица с нестопанска цел, през 2016г., разширява обхвата си на действие с територията на община Ивайловград. Седалището и управлението на МИГ са установени в град Любимец.

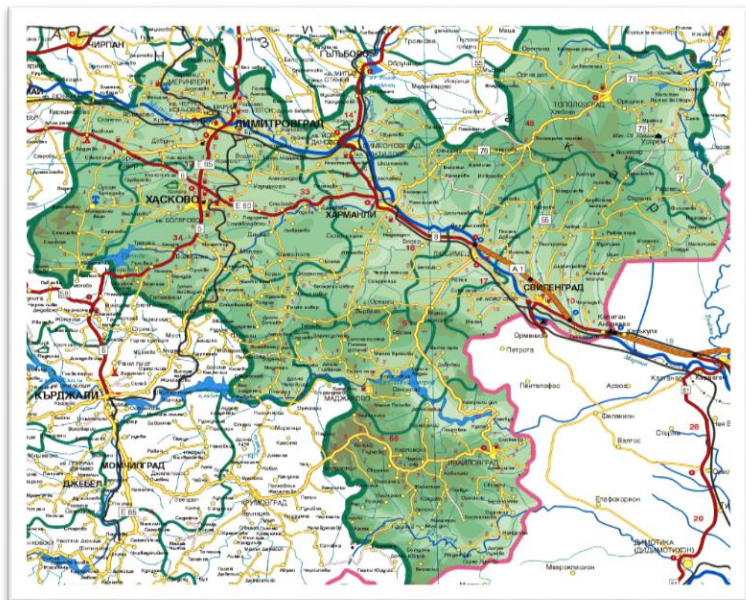
Фигура 1: Месторазположение на МИГ–Любимец–Ивайловград, спрямо другите МИГ на територията на България.

Местоположение, граници и големина.

Разглеждана, като партньорство на общините Любимец и Ивайловград, в административно териториално отношение МИГ - Любимец – Ивайловград е разположена в административните граници на област Хасково и се включва в Южен централен регион (ЮЦР) за планиране, съгласно интегрираната териториална схема за развитие на България.

В съседство на МИГ - Любимец – Ивайловград, на северозапад е разположена Местна инициативна група – Харманли (с обхват територията на община Харманли), на запад Местна инициативна група – Момчилград – Крумовград (с обхват териториите на общините Момчилград и Крумовград) и община Маджарово, на изток Местна инициативна група – Свиленград Ареал (с обхват територията на община Свиленград). На юг, територията на МИГ се простира до държавната ни граница с Република Гърция.

Връзката със съседна Гърция, се осъществява чрез Граничен контролно-пропускателен пункт "Славеево". Освен разположението на граничен пункт, за доброто транспортно-географско положение, което е от съществено значение за развитието на територията на МИГ, имат и пресичащите я главни пътни артерии, като международния път Е-80, който свързва Западна и Централна Европа през София, Пловдив, Хасково, Любимец и Свиленград с Истанбул, Близкия Изток,

Азия и Северна Африка и автомагистрала "Марица", която има същото направление както Е-80. Вътрешно териториалната транспортна връзка между населените места се осъществява чрез Третокласен път III–597 с направление град Любимец, през селата Лозен, Малко градище и Дъбовец – град Ивайловград. Освен шосейния коридор, от тук преминава и ж.п. линията от Западна и Централна Европа през София – Пловдив – Димитровград – Любимец за Свиленград, Истанбул и Близкия Изток. Общинските центрове на

територията на МИГ - град Любимец и град Ивайловград, се намират съответно на 50 км и 110 км от областния център град Хасково. Общата площ на територията на МИГ, възлиза на приблизително 1164 км², при площ на територията на община Ивайловград – 820 км², и на територията на община Любимец – 344 км², което е 20,99% от територията на област Хасково (5543 км²) и 5,22% от територията на ЮЦР за планиране (22 306 км²). В териториалния обхват на МИГ са включени всички 61 населени места на община Любимец и на община Ивайловград.

Природногеографски особености.

В природногеографско отношение, специфичните особености на територията на МИГ се характеризират с равнинен и преобладаващо хълмист и нископланински релеф. На север територията е обхваната от Горнотракийската низина, характерна с обширни приречни ниски земи и високи подпочвени води, които благоприятстват използването на земеделските площи. На изток са разположени ниските разклонения на Сакар планина, а централната и южната част от територията на МИГ е обхваната от най-източните и ниски части на Източните Родопи. Надморската височина на територията варира от 70 до 700 метра.

Ясно изразен е континентално-средиземноморския тип климат, характеризиращ се с топлото лято и меката зима (януарските температури са над 0°C), сравнително малката годишна температурна амплитуда, есенно-зимен максимум и лятно-есенен минимум на валежите, и липсата на ежегодно устойчива снежна покривка. Средната стойност на годишната температурата на въздуха варира в границите между 12,6°C и 13,6°C. Средните юлски температури са между 22-24°C, а средните януарски температури се колебаят от 0 до 1-2°C над нулата. Сумата на температурите през активния вегетационен период достигат 4000°C и е една от най-големите за страната.

Водните ресурси се формират главно за сметка на оттока на реките Марица, Арда, Бяла река, Луда река и Атеренска река и техните притоци, както и разположения на територията язовир "Ивайловград".

Почвената покривка е представена главно от три основни вида почви: канелените горски почви, разпространени в предпланинските части на Източните Родопи, богати наносни (алувиално-ливадни) почви по поречието на р. Марица и плитки почви - на изток по ниските разклонения на Сакар планина. Почвеният фонд на територията, в комплекс с хидроклиматичните условия, предлага много добри възможности за развитие на земеделието, а почвено-климатичните условия се определят като много добри и подходящи за създаването на лозови масиви и развитие на лозарството. Съществуват добри условия за отглеждането на зърнени и технически култури и зеленчукопроизводство. Последното е съсредоточено главно по поречието на р. Марица.

Територията на МИГ – Любимец – Ивайловград, в по-голямата си част е обхваната от ниските разклонения на Източните Родопи, който е района с най-високо биологично разнообразие в България. Многообразието на растителни и животински видове на територията, включително редки и застрашени от изчезване, е причина за наличието на обявени защитени територии по Закона за защитените територии и Закона за биологичното разнообразие, както и защитени зони по националната екологична мрежа Натура 2000.

II. ДЕМОГРАФСКА СИТУАЦИЯ И АНАЛИЗ.

Демографската ситуация е основен фактор за социално-икономическото развитие на дадена територия и нейните териториално-административни единици. Динамиката на човешката популация е тази, която формира трудовия потенциал на територията и по този начин влияе върху използването и развитието на социалните, икономическите и природните дадености и условия в нея.

Населението на територията на Местна инициативна група – Любимец - Ивайловград към 31.12.2022г., наброява 13 710 души (по данни на НСИ <https://www.nsi.bg/>), и съставлява едва 0,21% от населението на България (6 447 710 души към 31.12.2022г.) и 6,6% от населението на област Хасково (207 439 души към 31.12.2022г.). Средната гъстотата е приблизително 12 души/км², която е сравнително ниска спрямо средната за страната - 58 души/км² и средната за област Хасково - 37 души/км². По местоживеене, населението е разпределено в 61 населени места, от които - 2 града (Любимец и Ивайловград) и 59 села.

Население и населени места.

№	МИГ - Любимец – Ивайловград		Население (брой жители)		
	ЕКАТТЕ	Населено място	Всичко	Мъже	Жени
1	32024	гр. Ивайловград	2875	1418	1457
2	03424	с. Бели дол	1	1	-
3	03681	с. Белополци	284	135	149
4	03695	с. Белополяне	92	46	46
5	05904	с. Ботурче	3	2	1
6	06625	с. Брусино	2	1	1
7	06817	с. Бубино	7	4	3
8	07733	с. Бялградец	37	21	16
9	10906	с. Ветрушка	-	-	-
10	11199	с. Вис	12	5	7
11	15179	с. Глумово	11	7	4
12	15240	с. Гнездаре	-	-	-
13	16835	с. Горно Луково	2	1	1
14	16941	с. Горноселци	6	2	4
15	17169	с. Горско	-	-	-
16	18054	с. Гугутка	80	43	37
17	22705	с. Долно Луково	38	15	23
18	22825	с. Долноселци	1	1	-
19	23056	с. Драбишна	56	31	25
20	29074	с. Железари	19	10	9
21	29101	с. Железино	239	115	124
22	35143	с. Казак	11	5	6
23	35997	с. Камилски дол	40	25	15
24	36508	с. Карловско	-	-	-
25	37410	с. Кобирино	82	42	40
26	38248	с. Кондово	72	32	40

27	38317	с. Конници	81	41	40
28	38964	с. Костилково	-	-	-
29	43128	с. Ламбух	14	7	7
30	43308	с. Ленско	9	3	6
31	47069	с. Мандрица	33	17	16
32	47545	с. Меден бук	33	16	17
33	51857	с. Нова ливада	8	4	4
34	53429	с. Одринци	1	1	-
35	53789	с. Орешино	17	7	10
36	55628	с. Пашкул	4	1	3
37	56633	с. Планинец	51	28	23
38	55748	с. Плевун	111	58	53
39	57145	с. Покрован	56	27	29
40	57769	с. Попско	28	13	15
41	59197	с. Пъстроок	40	22	18
42	62935	с. Розино	33	14	19
43	65485	с. Сборино	-	-	-
44	65704	с. Свирачи	237	113	124
45	66398	с. Сив кладенец	2	1	1
46	66932	с. Славеево	166	78	88
47	67862	с. Соколенци	8	4	4
48	77520	с. Хухла	33	13	20
49	80995	с. Черни рид	29	14	15
50	81044	с. Черничино	10	5	5
51	81829	с. Чучулига	12	5	7
Население на община Ивайловград			4986	2454	2532
52	44570	гр. Любимец	6687	3279	3408
53	03544	с. Белица	228	119	109
54	10286	с. Васково	83	45	38
55	12560	с. Вълче поле	132	75	57
56	14787	с. Георги Добрево	263	136	127
57	24311	с. Дъбовец	45	28	17
58	34014	с. Йерусалимово	105	53	52
59	44077	с. Лозен	381	198	183
60	46574	с. Малко градище	641	320	321
61	54033	с. Оряхово	159	78	81
Население на община Любимец			8724	4331	4393
Население на МИГ – Любимец - Ивайловград			13710	6785	6925

Таблица 1: Население към 31.12.2022г., по местоживеење и пол (данни на НСИ: <https://www.nsi.bg/> <https://infostat.nsi.bg/>)

От данните, посочени в таблица 1 е виден процеса на обезлюдяване на населени места на територията на МИГ. В селата Костилково, Гнездаре, Горско, Карловско, Ветрушка и Сборино, няма регистрирани жители за 2022г., като за последните четири села безлюдното е трайно изразено през последните шест години. Относително висок е и делът на населените места с численост на населението до 10 жители.

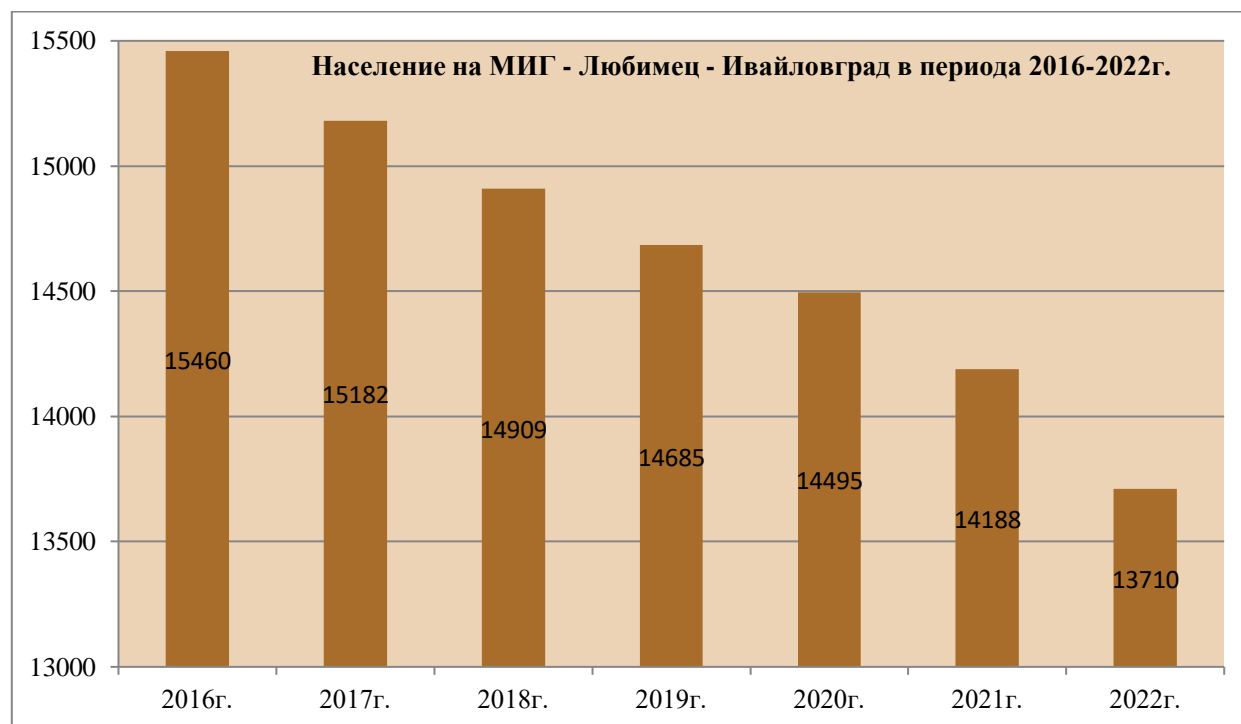
Естественото разпределение на населението на МИГ полове е сравнително равномерно – 49,49% мъже (6785 души) и 50,51% жени (6925 души).

Мнозинството от населението на МИГ – 69,74% или 9 562 души, живее в градовете – Любимец и Ивайловград, а останалите – 30,25% или 4 148 души в селата.

Населението на територията на МИГ, плавно и тенденциозно следва отрицателен ръст и намалява с всяка следваща година. Данните по-долу (таблица 2/фигура 2) са показателни за отрицателната посока на развитие на демографските процеси на територията. За периода от 2016г., до 2022г., населението на МИГ е намаляло с 1750 души.

Население (брой жители)	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Община Ивайловград	6012	5848	5692	5600	5474	5298	4986
Община Любимец	9448	9334	9217	9085	9021	8890	8724
МИГ – Любимец - Ивайловград	15460	15182	14909	14685	14495	14188	13710

Таблица 2: Население на МИГ – Любимец – Ивайловград в периода 2016-2022г. (данни на НСИ: <https://www.nsi.bg/> <https://infostat.nsi.bg/>)

Фигура 2: Население на МИГ – Любимец – Ивайловград в периода 2016-2022г.

За целта на настоящия анализ следва да се отбележи, че по последни статистически данни на НСИ, към 31.12.2022г., МИГ – Любимец – Ивайловград обхваща територия с население от 10 000 до 15 000 жители.

Основните фактори, които оказват влияние върху броя на населението са неговото естествено движение (раждания и умирения) и механично движение (миграциите).

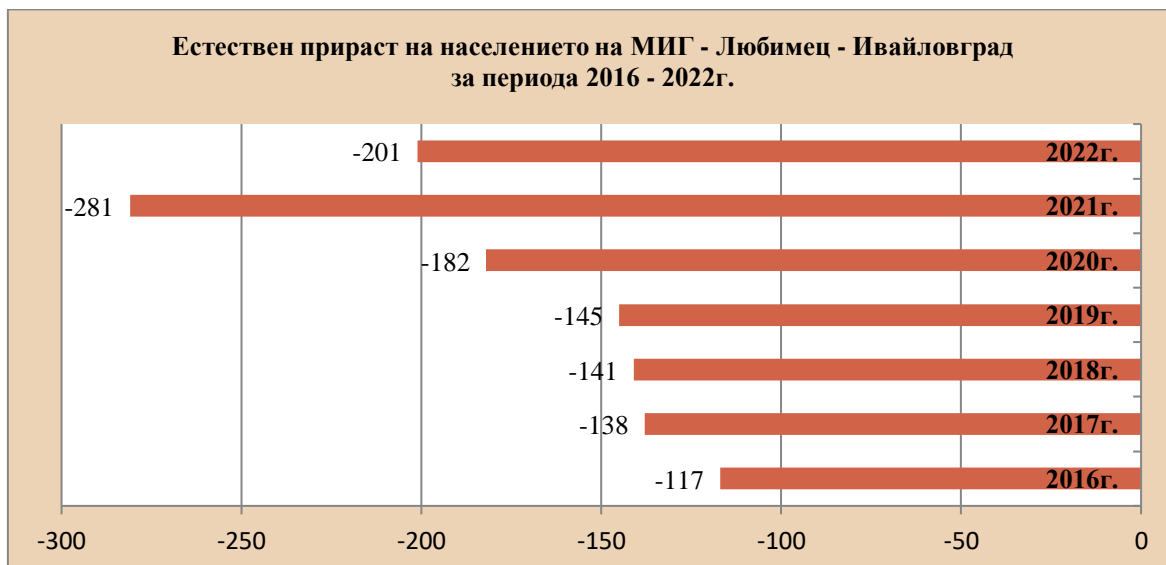
Естествено движение, естествен прираст и възпроизводство на населението.

Формиран, като разлика между броя на регистрираните живородени деца и броя на умрелите лица през годината, естественият прираст на населението на територията на МИГ има отрицателен коефициент.

От изведените в таблица 3 данни е видно, че раждаемостта за периода на последните 7 години, макар и плавно следва трайна тенденция към намаление. Отнесена към преобладаващо висока смъртност, естественият прираст на населението е отрицателен с тенденция на запазване на отрицателните стойности. За периода 2016 - 2022г., най-високи отрицателни стойности на естествения прираст се отчитат през 2021г. - „-281” души. Основна причина за това е високата смъртност - резултат на пандемията от COVID-19. За 2022г., се наблюдава известно понижение, но отново с отрицателни стойност.

Естествено движение на населението на МИГ - Любимец - Ивайловград за периода 2016 - 2022г.									
Година	Живородени (брой)			Умрели (брой)			Естествен прираст		
	Любимец	Ивайловград	МИГ	Любимец	Ивайловград	МИГ	Любимец	Ивайловград	МИГ
2016	111	44	155	170	102	272	-59	-58	-117
2017	100	53	153	169	122	291	-69	-69	-138
2018	103	35	138	141	138	279	-38	-103	-141
2019	100	43	143	175	113	288	-75	-70	-145
2020	97	34	131	186	127	313	-89	-93	-182
2021	86	32	118	227	172	399	-141	-140	-281
2022	76	30	106	172	135	307	-105	-96	-201

Таблица 3: Естествено движение на населението на МИГ – Любимец – Ивайловград за периода 2016-2022г.
(данни на НСИ: <https://www.nsi.bg/> <https://infostat.nsi.bg/>)

Фигура 3: Естествен прираст на населението на МИГ – Любимец – Ивайловград за периода 2016-2022г.

Възпроизводството на населението на дадена територия се изразява чрез постоянното му възобновяване или чрез смяната на едни поколения с други. Количествената му страна обхваща естественото движение на населението и се изразява чрез „коэффициента на раждаемост” и „коэффициента на смъртност”, които се измерват в промили (%). „Коефициента на раждаемост” изразява броя живородени деца на всеки 1000 души от средногодишното население, а „коэффициента на смъртност” броя на починалите лица на всеки 1000 души от средногодишното население. Както е посочено и по-горе естественият прираст на населението на територията на МИГ е отрицателен, т.е. „коэффициента на смъртност” (22,39‰ за 2022г.) е по-висок от „коэффициента на раждаемост” (7,73‰ за 2022г.).

Отрицателните стойности на естествения прираст, през последните седем години води до намаляване на демографския потенциал на територията, а това ще играе ролята на ограничаващ фактор за бъдещото ѝ социално-икономическо развитие. Подобряването на социално-икономическата ситуация е една от възможностите за намаляване на отрицателните стойности на естествения прираст.

Механично движение и механичен прираст.

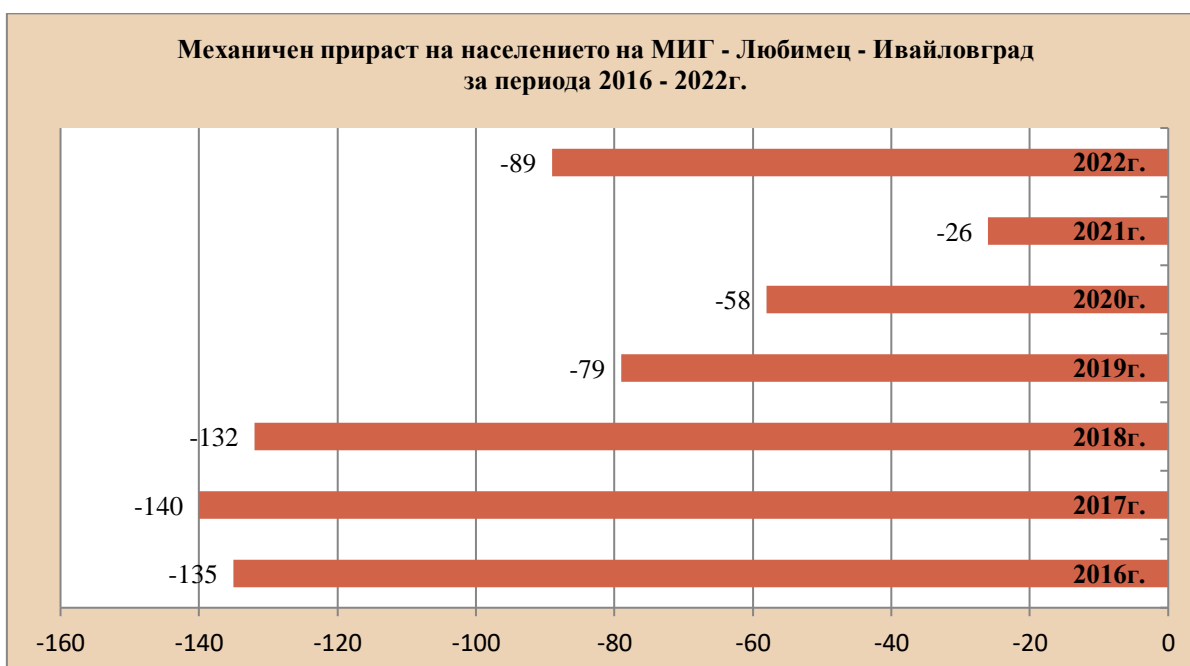
Освен естествения, важна роля върху броя населението има и механичния прираст. Той е резултат от механичното движение на населението или миграциите в, или извън територията на МИГ, и се формира от разликата между брой заселени и изселени лица.

Механичното движение на населението на територията на МИГ, формира отрицателен механичен прираст в периода 2016 - 2022 година, като за последната той е „-89“ души. Основна част от миграциите, извършва населението в трудоспособна възраст и са насочени към по-големите градове Хасково, Свиленград, Пловдив, София и Стара Загора.

Отрицателният механичен прираст оказва негативен ефект върху възпроизводството на населението, тъй като чрез изселването на жени в детеродна възраст се понижава равнището на потенциалната бъдеща раждаемост.

Механично движение на населението на МИГ - Любимец - Ивайловград за периода 2016 - 2022г.									
Година	Заселени (брой)			Изселени (брой)			Механичен прираст		
	Любимец	Ивайловград	МИГ	Любимец	Ивайловград	МИГ	Любимец	Ивайловград	МИГ
2016	110	83	193	192	136	328	-82	-53	-135
2017	187	77	264	232	172	404	-45	-95	-140
2018	147	113	260	226	166	392	-79	-53	-132
2019	239	197	436	296	219	515	-57	-22	-79
2020	174	126	300	149	159	308	-25	-33	-58
2021	243	179	422	233	215	448	10	-36	-26
2022	120	132	252	180	161	341	-60	-29	-89

Таблица 4: Механично движение на населението на МИГ – Любимец – Ивайловград за периода 2016-2022г.
(данни на НСИ: <https://www.nsi.bg/> <https://infostat.nsi.bg/>)

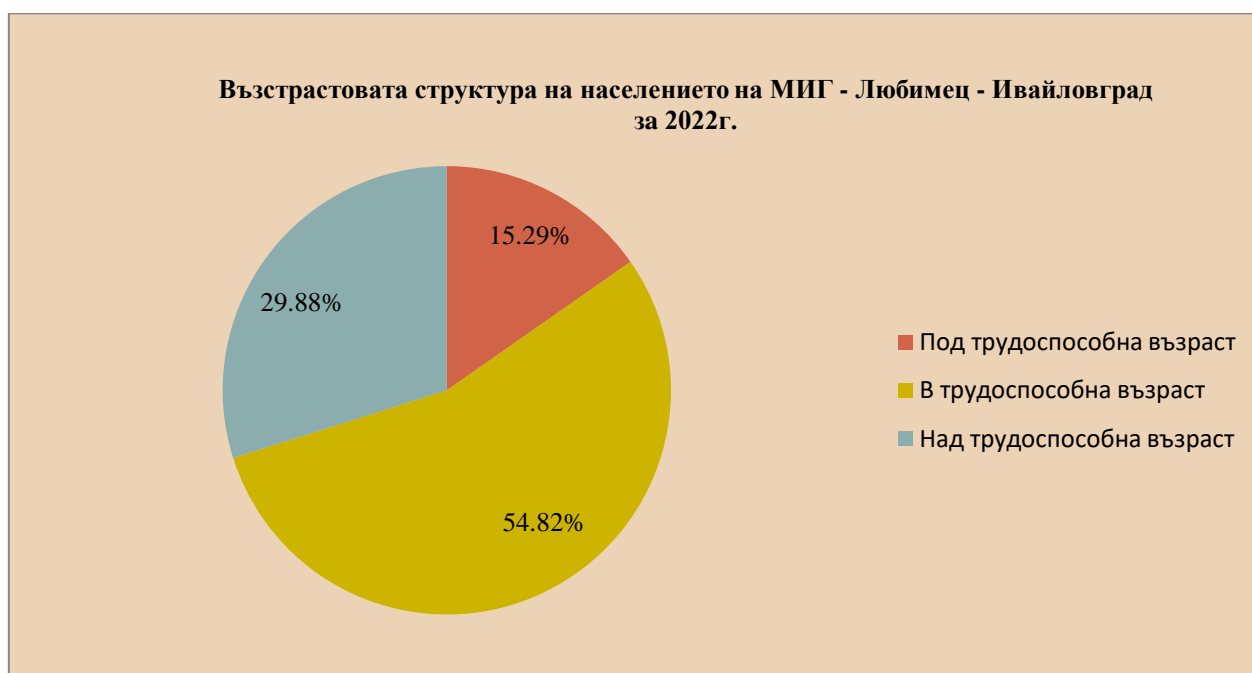
Фигура 4: Механичен прираст на населението на МИГ – Любимец – Ивайловград за периода 2016-2022г.

Съчетанието на отрицателният естествен и механичен прираст, обуславя промените в населението на територията на МИГ през последните години. Причините, поради които се наблюдава неблагоприятна тенденция в състоянието и развитието както на естественото, така и на механичното движение на населението са комплексни. Една от основните е изселването на млади хора от територията, водещо до по-високата в пъти смъртност.

Население в, под и над трудоспособна възраст. Възрастовата структура.

Възрастовата структура на населението е определяща, както за количеството и качеството на човешките ресурси на територията, така и за демографския ѝ потенциал и не на последно място за натовареността на социалната система. Тя е с определящо значение и за естественото възпроизводство на населението. Влияние върху възрастовата структура, оказват промените в раждаемостта и смъртността, продължителността на живота и жизненият стандарт на населението. От друга страна, състоянието на възрастовата структура на населението оказва влияние върху възпроизводството на населението, както и върху формирането на трудовия потенциал на територията.

Възрастовата структура на населението на територията на МИГ – Любимец - Ивайловград е с ясно изразена тенденция към застаряване на населението. По данни на НСИ, към 31.12.2022г., населението на територията на МИГ в под трудоспособна възраст е 2097 души или 15,29%, а над трудоспособна възраст – 4097 души или 29,88%, т.е. с близо 15 на сто преобладава над населението в под трудоспособна възраст. Трудоспособното население е 7516 души или 54,82%.

Фигура 5: Възрастова структура на населението на МИГ – Любимец – Ивайловград за 2022г.

Население в, под и над трудоспособна възраст на територията на МИГ - Любимец – Ивайловград за периода 2016 - 2020г.							
	2016г.	2017г.	2018г.	2019г.	2020г.	2021г.	2022г.
Община Ивайловград	6012	5848	5692	5600	5474	5298	4986
Под трудоспособна възраст	742	724	714	700	696	659	568
В трудоспособна възраст	3472	3316	3216	3134	3035	2932	2693
Над трудоспособна възраст	1798	1808	1762	1766	1743	1707	1725
Община Любимец	9448	9334	9217	9085	9021	8890	8724
Под трудоспособна възраст	1597	1612	1631	1625	1623	1598	1529
В трудоспособна възраст	5258	5162	5059	4997	4977	4934	4823
Над трудоспособна възраст	2593	2560	2527	2463	2421	2358	2372
МИГ–Любимец-Ивайловград	15460	15182	14909	14685	14495	14188	13710
Под трудоспособна възраст	2339	2336	2345	2325	2319	2257	2097
В трудоспособна възраст	8730	8478	8275	8131	8012	7866	7516
Над трудоспособна възраст	4391	4368	4289	4229	4164	4065	4097

Таблица 5: Населението на МИГ – Любимец – Ивайловград по възрастови групи за периода 2016-2022г.
(данни на НСИ: <https://www.nsi.bg/> <https://infostat.nsi.bg/>)

За 2022г., възрастовите граници за отделните категории са съответно до 15,99г., за населението в под трудоспособна възраст, от 16 до навършени 61 години и 10 месеца за жените и 64 години и 5 месеца за мъжете за населението в трудоспособна възраст, и над тази възрастова граница за населението в над трудоспособна възраст.

Темпът на изменение на числеността на възрастовите групи в, под и над трудоспособна възраст е в съответствие с тенденцията, която следва числеността на населението на територията на МИГ като цяло, а именно намаляване всяка следваща година. Анализа на данните за изследвания период от 2016 до 2022г., показва че делът на населението в трудоспособна възраст макар и с малко преобладава над делът на населението в под и над трудоспособна възраст или е над 54%. Най-благоприятно е съотношението през 2016 година, при дял на трудоспособно население - 56,46% от числеността му.

Посоченото има отношение към определяне на „коефициента на възрастова зависимост”, изразяващ броя на лицата от „зависимите възрасти” (лицата в под и над трудоспособна възраст) на 100 лица от населението в „независима възраст” (лицата в трудоспособна възраст). Повисокият коефициент на възрастова зависимост показва влошаване на възрастовата структура на населението, което рефлектира върху пазара на труда, икономическия растеж и др. За населението на територията на МИГ този коефициент за 2022 година е 82,41 и е по-висок в сравнения с определения за 2016 година – 77,09. Неголямото нарастване на относителния дял на населението в над трудоспособна възраст е причината за увеличаване числовата стойност на „коефициента на възрастова зависимост”.

Етническа структура.

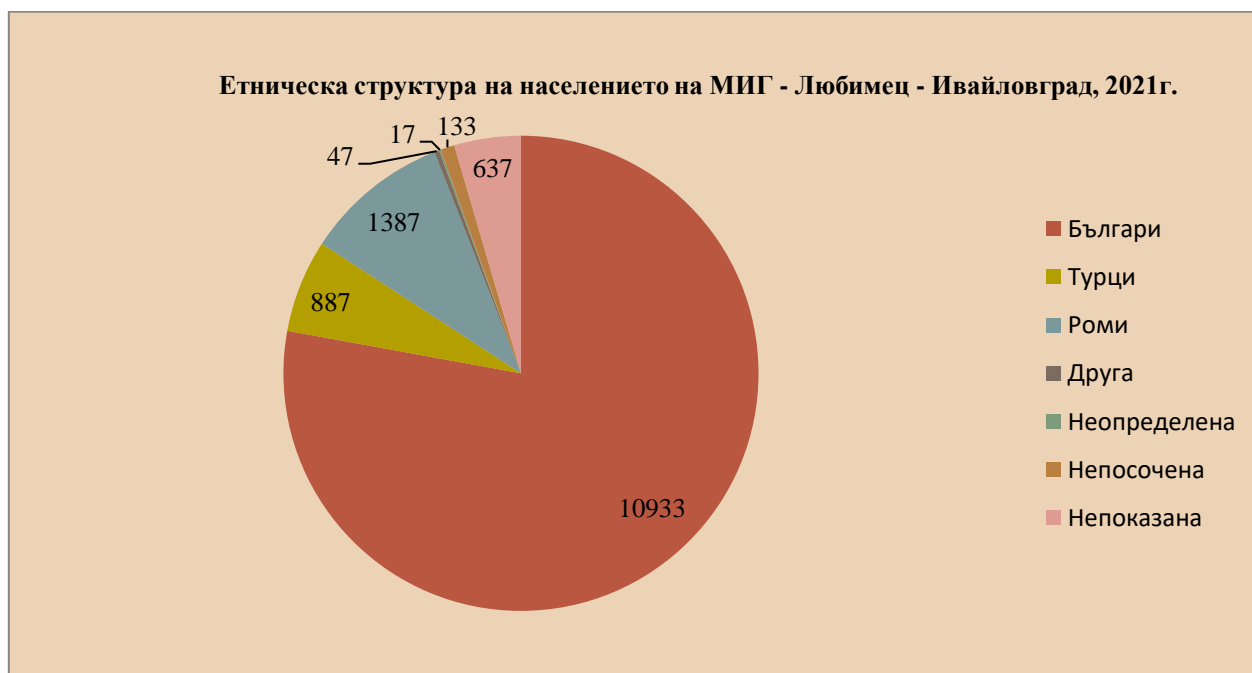
Сред основните и най-важни характеристики на населението е етническият му състав. Той оказва влияние върху възпроизводството на населението, както и върху общественото поведение и трудовата активност на лицата.

Населението на територията на МИГ е преобладаващо българско. Оформени са три основни етнически групи – българска, турска и ромска. По данни от последното преброяване на населението в България от 2021г., по-голяма част от населението се самоопределя като българи.

Население по етническа принадлежност на територията на МИГ - Любимец – Ивайловград, 2021г.							
Етническа група (брой)	Българска	Турска	Ромска	Друга	Не мога да определя	Не желая да отговоря	Непоказана
Община Ивайловград	3944	707	150	28	6	121	205
Община Любимец	7049	180	1237	19	11	12	432
МИГ–Любимец-Ивайловград	10933	887	1387	47	17	133	637

Таблица 6: Население по етническа принадлежност територията на МИГ – Любимец – Ивайловград, 2021г. (данни на НСИ: <https://www.nsi.bg/> <https://infostat.nsi.bg/> към 7.09.2021г.)

В териториално отношение, може да посочи, че преобладаваща част от ромите живеят в населените места на община Любимец, а присъствието на етнически турци е преобладаващо на територията на община Ивайловград.

Фигура 6: Етническа структура на населението на МИГ – Любимец – Ивайловград, 2021г.

Образователен статус и структура.

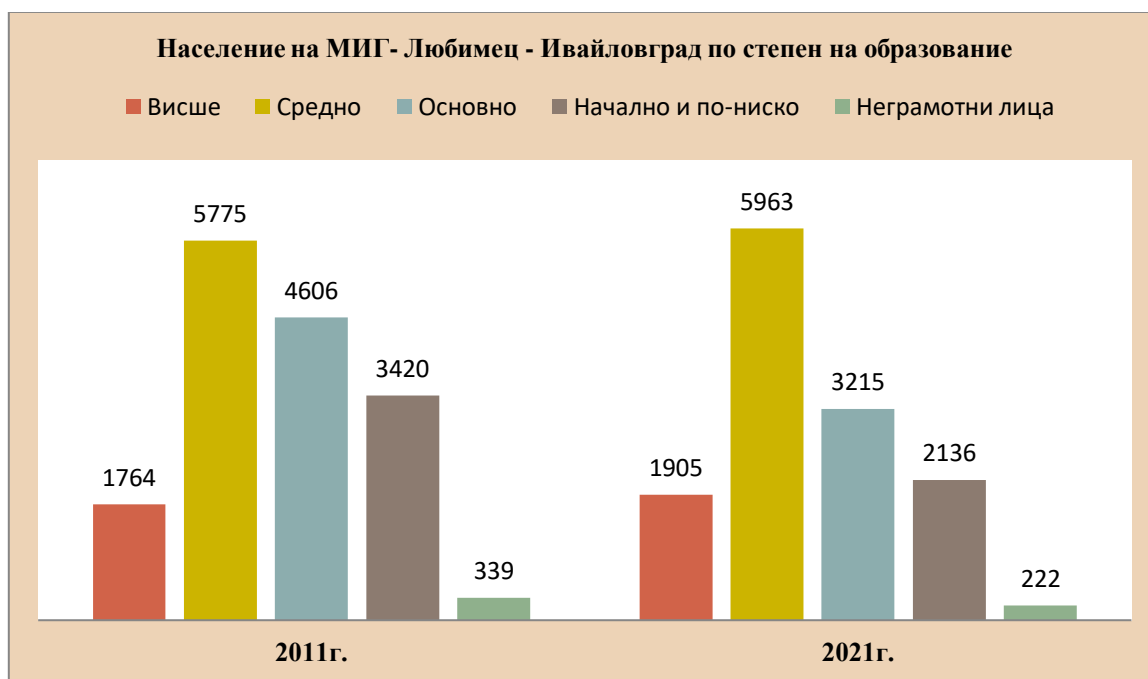
Образователния статус на населението е един от важните критерии за качествената характеристика на разполагаемата работна сила и нейната производителност. От образователното ниво на хората зависи до голяма степен трудовото им участие, културното им ниво и в крайна сметка тяхното репродуктивно поведение.

Население на територията на МИГ - Любимец – Ивайловград, на 7 и повече години по завършена степен на образование, 2021г. (брой)					
Степен на образование	Висше	Средно	Основно	Начално и пониско	Деца (до 7 години вкл., което още не посещава училище)
Община Ивайловград	638	2374	1343	566	3
Община Любимец	1267	3589	1872	1570	2
МИГ–Любимец-Ивайловград	1905	5963	3215	2136	5

Таблица 7: Население по степен на образование, преброяване 2021г. (данни на НСИ: <https://www.nsi.bg/> <https://infostat.nsi.bg/>)

Прави впечатление, че в периода между последните две национални преброявания на населението, образователното равнище на населението на територията на МИГ се запазва

относително непроменено. Наблюдава се незначително покачване на броя на високообразованите лица или лицата с висше образование – 1905 лица за 2021г., спрямо 1764 лица за 2011г., но като цяло делът им е по-малко от половината от населението над 7 годишна възраст. По-осезаем спад се наблюдава при лицата с основно и начално образование. През 2011г., с основно образование са били 4606, а с начално – 3420, спрямо 3215 с основно и 2136 лица с начално образование през 2021г. Числеността на неграмотното население, също бележи спад. По данни на националните преброявания на населението, през 2011г., неграмотното население на територията на МИГ е било представено от 339 лица, а през 2021г., от близо 100 по-малко или 222 лица. Причините за наблюдаваните промени се коренят в общата тенденция, която следва движението на населението на територията на МИГ.

Фигура 7: Население на МИГ по степен на образование, по данни на национални преброявания 2011 и 2021г. (данни на НСИ: <https://www.nsi.bg/> <https://infostat.nsi.bg/>)

По отношение на местоживеенето, може да се направи извод, че по-голяма част от населението с висше образование живее в градовете на територията на МИГ. В селата доминира делът на населението с основно и начално образование. Общообразователното равнище на населението е близко до средното за страната.

III. СЪСТОЯНИЕ НА МЕСТНАТА ИКОНОМИКА. ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ НА ТЕРИТОРИЯТА.

Икономическото развитие на територията на МИГ е пряко свързано със състоянието на местната икономика. Наличието на действащи предприятия, степента им на икономическа активност, предмета на икономическа дейност, заетостта, която осигуряват за трудоспособното

население и добавената стойност в местната икономика, като дял на произведена продукция и нетни приходи от продажби, очертават икономическия профил на територията.

Местната икономика е представена основно от микропредприятия със зает персонал по-малко от 10 души и годишен оборот непревишаващ 3 900 000 лева, и няколко малки предприятия със зает персонал от 10 и над 10 души, но по-малко от 50 души. Повече от две десетилетия, на територията на МИГ - Любимец - Ивайловград липсват големи предприятия със средносписъчен брой на заетите лица над 250.

Отраслово развитие на местната икономика.

По данни на Института за пазарна икономика и Национален статистически институт, за 2020г., на територията на МИГ са отчетени 540 нефинансови предприятия – фирми (от които 378 за територията на община Любимец и 162 за територията на община Ивайловград), чиято икономическа активност определя отрасловата структура на местната икономика. Разпределението по икономически дейности, е както следва:

Нефинансови предприятия на територията на МИГ - Любимец – Ивайловград по икономически дейности за 2020г. (брой)				
Код	Икономическа дейност	Община Ивайловград	Община Любимец	МИГ– Любимец-Ивайловград
A	Селско, горско и рибно стопанство.	42	88	130
B	Добивна промишленост.	12	0	12
C	Преработваща промишленост.	2	12	14
D	Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни.	0	15	15
F	Строителство.	1	2	3
G	Търговия; Ремонт на автомобили и мотоциклети.	58	174	232
H	Транспорт, складиране и пощи.	7	24	31
I	Хотелиерство и ресторантьорство.	22	17	39
J	Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; Далекосъобщения.	1	2	3
N	Административни и спомагателни дейности.	3	5	8
Q	Хуманно здравеопазване и социална работа.	3	12	15
R	Култура, спорт и развлечения.	5	6	11
S	Други дейности.	6	21	27
		162	378	540

Таблица 8: Нефинансови предприятия по икономически дейности, 2020г.

Данните, сочат че броя на отчетените нефинансови предприятия на територията се запазва относително постоянен. За 2019г., той е 540 (от които 377 за територията на община Любимец и 163 за територията на община Ивайловград), а за 2018г., е 542 (от които 375 за територията на община Любимец и 167 за територията на община Ивайловград). Поради липсата на данни за 2021 и 2022г., не може категорично да се направи извод, че в годините на пандемията от COVID 19 и на територията на МИГ е изразена тенденцията за намаляване на броя на активните нефинансови предприятия, наблюдавана в повечето райони на страната.

По броя на предприятия по икономически дейности, в отрасловата структура на икономиката на територията на МИГ - Любимец – Ивайловград, водещо място заемат отраслите „Селско, горско и рибно стопанство“ и „Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети“, следвани от „Хотелиерство и ресторантьорство“ и „Транспорт, складиране и пощи“. Съпоставка с анализите, направени в официалните стратегически документи за територията, сочи се ситуацията е идентична и през 2017, 2018 и 2019 година, когато отново най-голям дял на представителство и активност в развитието на местната икономика заемат предприятията с основни дейности от посочените сектори. Големият брой нефинансови предприятия (фирми) в търговията – 234 дават основание тя да бъде характеризирана като отрасъл на дребния фамилен бизнес. развитието на селскостопанския сектор е предопределено от традиционно представените селскостопански производства на територията на МИГ – зеленчукопроизводство, лозарство, зърнопроизводство, животновъдство и др. Предпоставка за развитието на „Хотелиерство и ресторантьорство“ е все по-интензивното развитие на туризма и туристическите дейности на територията, базирано на съхраненото природно и културно историческо наследство. Присъствието на отрасъл „Транспорт, складиране и пощи“ се дължи на транспортно-географското положение на територията и ролята на двата вида транспорт – железопътен и автомобилен.

Първичен сектор.

Първичния икономически сектор на територията на МИГ – Любимец - Ивайловград е представен от развитието на добивната промишленост и отраслите на селското стопанство.

Добивна промишленост.

Развитието на добивната промишленост на територията на МИГ се базира на наличието на множеството находища на скално-облицовъчни и инертни материали - гнайс, мрамор, туфи, варовик на територията на община Ивайловград. Изключително активно се осъществява добива на гнайс, във вид на плочи цепени годни за облицовки и настилки, и камък ломен и цепен, използван за пътни настилки и строителни цели. Основните находища на скалнооблицовъчния материал са разположени в землищата на селата Кобилино, Камилски дол, Покрован, Черни рид и Железино. Броят на кариерите е около 80, като добивът се осъществява чрез предоставянето на концесии по реда на Закона за подземните богатства.

Дърводобивът е другата дейност, която определя развитието на добивната промишленост на територията на МИГ. Дърводобивът е една от стопанските дейности с потенциал за развитие, но въпреки големите площи на горския фонд, той не е развит поради ниската норма на добив от представените основно широколистни видове. Горите и горските територии на територията на

МИГ заемат площ от около 54 000 ха. Основното приложение на дърводобива е за задоволяване нуждите на местното население за битово отопление. Голяма част от добитата дървесина се изнася, като суровина за производството на целулоза и дървен материал. Горите на територията на МИГ са в преобладаващата си част държавна собственост, затова управлението, стопанисването и експлоатацията им е под контрола на Държавно горско стопанство Свиленград и Държавно горско стопанство Ивайловград – териториални поделения на "Югоизточно Държавно Предприятие" – Сливен.

Селско стопанство.

Общините, включени в териториалния обхват на МИГ - Любимец – Ивайловград, са традиционно развити селскостопански общини, което се обуславяла от добрите качества на почвите, благоприятните агро-климатични условия и традиции на населението, в т.ч. наличие на добър производствен опит в аграрния сектор. Селското стопанство е представено на територията на МИГ от своите традиционни подотрасли - растениевъдство и животновъдство, от които доминиращо е развитието на растениевъдството, докато животновъдството има подчинено значение.

По данни на общинските служби по „Земеделие“, за стопанската 2022/2023 година на територията на МИГ има регистрирани близо 1200 земеделски стопани (около 720 е техният брой в община Любимец и около 470 в община Ивайловград). През последните години, тяхната численост се запазва относително постоянна, с отклонение не повече от 50. Съгласно действащото законодателство, регистрацията и пререгистрацията на земеделските стопани се осъществява ежегодно за всяка стопанска година и започва от 1 октомври. За да поддържат статус на активни земеделски стопани, производителите представят актуална информация за дейността си, чрез попълване на анкетна карта с анкетни формуляри.

Растениевъдството, като подотрасъл произвежда по-голям дял от общата селскостопанска продукция в сектора. Застъпено е отглеждането на зърнени, технически и фуражни култури, плодове, зеленчуци и трайни насаждения.

Зърнопроизводството е представено основно от пшеница, ечемик, царевица, овес и слънчоглед. Добива от тези култури, формира около една трета от произведената продукция в аграрния сектор в стойностно изражение. През последните години е наложена тенденция за сеитбата и отглеждането на по-големи масиви, което повишава и ефективността на това производство.

От техническите култури е застъпено отглеждането на памук, захарно цвекло и тютюн, в това число и сусама, и то основно на територията на община Ивайловград и населените места Белополци, Железино, Кондово, Плевун и Славеево. Поради ограниченото субсидиране в сектора, площите заети от тези култури и добива от тях ежегодно намаляват.

Зеленчукопроизводството е традиционен подотрасъл на отрасъл селско стопанство на територията на МИГ. Благоприятните фактори за развитието му са качествените почвени ресурси, климатичните условия и производствените традиции на населението. Прилагат се различни технологии, в зависимост от условията на отглеждане на зеленчукови култури. Най-голям дял заемат домати, пиперът, краставиците, лукът, зелето и картофите, които формират над 95% от стоковата структура на зеленчукопроизводството. Почвено-климатичните условия на територията са подходящи за отглеждане и на аспержи, но това производство има все още

експериментален характер и тепърва предстои да бъде развивано. Основни зеленчукови култури са домати, краставиците и дините, като производството е организирано в две направления:

Ранно и средно ранно полско производство, продукцията от което постъпва в периода юни-ноември в зависимост от биологичните особености на културите. Това производство е свързано с разсадно и безразсадно отглеждане на културите.

Оранжерийно зеленчукопроизводство, което се осъществява в тунели, парници и оранжерии с полимерно или стъклено покритие, като се отглеждат зеленчукови култури и разсад за ранно и средно ранно полско производство. Основните зеленчукови култури, които се отглеждат в оранжерии са домати, краставиците, пиперът, патладжана, по-ограничено лукът и чесънът за зелено, репичките, спанакът, салатите, зеленият фасул, дините и пъпешите.

Характерно за зеленчукопроизводството е, че добива от реколтата за месеците от януари до юли е по-голям, като първата оранжерийна продукция излиза към средата на месец май, която за съжаление вече е изпреварена от по-рано излизащата продукция от Турция и Гърция. Несигурният пазар за реализацията на това производство е задържащ фактор за по-мощното производство на зеленчуци. Зеленчукопроизводството има нужда от напояване, това е и една от причините най-големите площи за отглеждане на зеленчуци да са по поречието на река Марица. Традиционно представено и наложено като емблематично за Любимец, е производството на дини и пъпеша.

Трайни насаждения. По данни на общинските служби по „Земеделие“ на територията на МИГ се отглеждат - череша, праскови, ябълки, сливи, круши, орехи, бадеми и смокини. Като перспектива за територията на Ивайловград е възможността за отглеждането на маслинови насаждения и нар, за което благоприятстват почвено-климатичните условия.

Като основен поминък за територията е и развитието на *лозарството*. Съществуват около 16 000 дка лозови масиви, които са ресурсна база за развитие на лозарството и винопроизводството. Благоприятните почвено-климатични условия и древните традиции са факторите, благодарение на които винопроизводството е поставено на промишлена основа и този край се слави с елитното си червено вино – Ивайловградският еликсир. Основният интерес е насочен към производството на винени сортове за червени трапезни вина и по-малко към десертните видове. Като възможност за развитие на сектора се очертава производството на десертно грозде и отглеждане на безсеменни сортове лозя за производство на стафиди.

За развитието на земеделският отрасъл на територията на МИГ е необходимо изграждането на модерно тържище, на което местните производители да излагат своята продукция и което да се превърне в първоизточник за снабдяване на пазара в цялата страна с плодове и зеленчуци родно производство.

Животновъдството е другият основен подотрасъл на селското стопанство, който е загубил значителна част от своите позиции. През последните години развитието на животновъдството бележи осезаем спад. Съвременният профил на животновъдството на територията на МИГ – Любимец – Ивайловград е представен от индивидуални собственици на животни - говеда, овце, кози и коне, отглеждани в индивидуални стопанства. Животновъдните ферми с голям брой селскостопански животни (над 100) днес са единици. Като цяло, животновъдството може да се

характеризира като „семеино, дребно“ и далеч от оптималния си капацитет и възможности за развитие.

В официална справка на Българска агенция по безопасност на храните (БАБХ) по чл. 37м, ал.2 от Закона за собствеността и ползването на земеделските земи, към 1.02.2023г., за общините на територията на МИГ се посочват общо 513 животновъдни обекти, определени като такива по смисъла на Закона за ветеринарномедицинската дейност, които са регистрирани с издадено и валидно удостоверение за регистрация.

Най-голям относителен дял съвременния профил на животновъдството на територията на МИГ заема говедовъдството. Броя на отглежданите говеда към 1.02.2023г., е 961, като собственици на над 100 говеда са само 2 лица, чиито животновъдни обекти са разположени в село Вълче поле и град Ивайловград. Към 1.02.2016г., собственици на над 100 говеда са били 9, което е показателно за отрицателния ръст на развитие на говедовъдството на територията.

Същата тенденция на развитие и то с драстичен спад се наблюдава при овцевъдството и козевъдството. Общо 272 е броя на дребните преживни животни – овце и кози, отглеждани на територията на МИГ. Няма данни за регистрирани собственици с над 100 овце/кози. С най-голяма численост е един животновъден обект, разположен на територията село Йерусалимово с 97 броя животни, следван от стопанство в село Розино с 62 броя животни. За сравнение с 2016 година, собственици на над 100 дребните преживни животни са били 18.

С коневъдство на територията на МИГ се занимават само двама стопани, в село Попско и село Костилково, общ. Ивайловград, като регистрираните коне са само 57, а регистрирани обекти, предназначени за отглеждане на космат и пернат дивеч на територията на МИГ няма.

През последните години положителни темпове на развитие в сектора отбелязва пчеларството. Съгласно публичния регистър на Областна дирекция по безопасност на храните – Хасково - 154 са регистрираните пчелини по населените места на територията на МИГ, а броя на отглежданите пчелни семейства е 4908.

Вторичен сектор.

Развитието на промишлеността на територията на МИГ – Любимец – Ивайловград, бележи спад. В по-голямата си част производствените структури са от типа „микро“ и „малки“. Много предприятия, които са допринасяли за изграждането на промишления профил на общините в обхвата на МИГ са закрили производствата си, или работят със силно намален капацитет. Не се извършват големи инвестиции в промишлени дейности, като в по-голямата си част инвестициите са със символични размери. Промишленият профил на територията на МИГ

понастоящем е представен от отделни производства и изглежда по следния начин:

Производство на храни и напитки.

Основните представители на това производство са:
Фирма “Винивел” ООД, със седалище град Пловдив, добила известност както в цялата страна, така и извън пределите на България като винарска изба “Ямантиевеи”
- град Ивайловград, с производството на

висококачествени червени, бели вина и розе. Фирмата е превърнала винопроизводството в свой поминък и се стреми към затваряне на цикъла “лозарство – винопроизводство – винен и агро туризъм”.

Мелничен комплекс „Любимец“ АД, с производство на пшенични брашна и комбинирани фуражи. Комплекса е част от структурата на „Хлебна промишленост“ АД – хлебозавод Харманли.

„Джордж Г енд Г“ ЕООД, град Любимец, с производство на месни колбаси и деликатеси собствена марка „George” и „Кирякови-2009” ЕООД, град Любимец, с предлагане на месо и месни продукти.

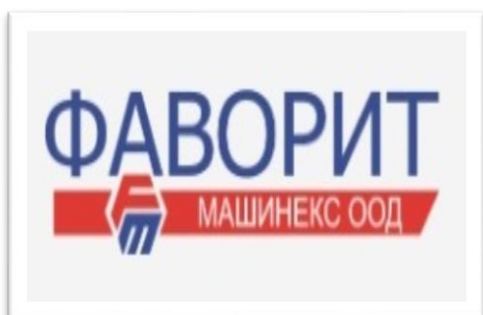
"Лимера ГИП" ЕООД със седалище с. Плевун, община Ивайловград с основно производство на сусамов тахан. През последните години фирмата се наложи на местния пазар и с производството на лешников, орехов, бадемов тахан и тахани от други семена и ядки. „Йордан Каракехайов” ЕООД, град Ивайловград е другият голям производител на тахан и сусамово олио.

Съществуват и няколко малки обекти за производство на хляб и хлебни изделия (закуски). Предприятията от отрасъла използват като суровинна база, производства от селското стопанство.

✚ Производство на машини, техника и оборудване.

Представител на производството на машини и оборудване на територията на МИГ – Любимец – Ивайловград е фирма „Фаворит-Машинекс“ ООД, със седалище град Свиленград, но дейност в град Любимец. Предмета на дейност на фирмата е насочен към производството и продажбата на машини, съоръжения и апарати за обработка на метали и дърво, проектира и произвежда също и дървообработващи машини и съоръжения за мебелната промишленост. Мащабът на производство е доста широк и включва копирни фрези, копирни стругове, пробивни агрегатни машини, циркуляри, автоматични линии за сглобяване на столове, дървообработващи центри и други по заявка на клиента в областта на дървообработващите машини. „Фаворит-Машинекс“ ООД е официален представител на италианската фирма за производство на дървообработващи инструменти G3 Fantacci–Италия. Голяма част от продукцията на фирмата се изнася на

пазари извън страната.

„Агротис” ООД, град Любимец е единствен производител на територията на МИГ на земеделска техника и инвентар – навесни, прикачни и резервоарни пръскачки, дискови брани, фрези, култиватори и системи за поливане, и други, както и резервни части за тях. В дейността на фирмата е и производството и продажбата на метални конструкции и елементи, проектиране и изграждане на производствени халета. Предприятието е установено и развива производствена дейност в град Любимец от 2001 година.

Към тази производствена ниша, могат да бъдат причислени и цеховете за производство на алуминиева, дървена и PVC дограма – врати, прозорци и профили. Такива са „Груди” ЕООД, „Алипиев-69” ЕООД и ЕТ „Цветка Тошева – Цветелина”. И трите предприятия са малки семейни фирми с основна заетост на собствениците и допълнителна трудова заетост на 5 до 7 служители. Дейността им се осъществява основно на поръчков принцип и нямат постоянно производство.

✚ Производство на мебели и мебелно оборудване.

Това производство заема изключително скромни позиции в промишления профил на територията на МИГ, но следва да бъде отбелязано поради наличието на условия и потенциал за неговото развитие. Три са фирмите, чиято дейност е насочена към производството на мебели и мебелно оборудване - ЕТ „Цветка Тошева – Цветелина”, „Демакс-Ангел Трендафилов“ ЕТ и ЕТ „Танита – Нели Николова”, всички малки семейни фирми с основна заетост на собствениците и допълнителна трудова заетост на 1 до 2 работника. Производствата им се осъществяват на поръчков принцип и то основно за задоволяване потребностите на местното население.

✚ Производство на мраморни изделия и скално-облицовъчни материали.

Въпреки активно осъществяващият се добив на гнайс, във вид на плочи цепени годни за облицовки и настилки, и камък ломен и цепен, на територията на МИГ – Любимец – Ивайловград съществува едно предприятие за производство на изделия от скално-облицовъчни материали и то основно от мрамор. СД „Еlegant – Деанмист – Драганов – Чонев и С-ие” обработва и предлага скално-облицовъчни материали за производство на стълби, подпрозоречни рамки, облицовъчни плочи, подови настилки и др. През последните години фирмата работи с изключително намален капацитет.

✚ Производство на изделия от текстил и облекла.

Понастоящем на територията на МИГ – Любимец – Ивайловград, осъществяват дейност две шивашки предприятия - „Делена ДД“ ЕООД и „Кама“ ЕООД.

Фирма „Кама“ ЕООД, е установена и осъществява дейност от 1997 година. Фирмата е специализирана в производството на горно дамско, детско и мъжко бельо и облекло, без работно. Продукцията на фирмата е насочена изцяло за европейския пазар. През всичките години фирмата се развива и усъвършенства, въвежда нови и модерни технологии и машини. Към

настоящият момент „Кама“ ЕООД е оборудвана със съвременна модерна техника, позволяваща извършването на широка гама от операции с високо качество. Производствената база е разположена на площ над 4300 кв.м. Ангажирания персонал е около 50 човека, предимно жени.

От 2014 година, на територията осъществява дейност и филиал на хасковското предприятие „Делена ДД“ ЕООД, който е специализиран в производството на горно облекло. Във филиала работят около 40 работници – шивачки, гладачки, други. Продукцията на „Делена ДД“ се реализира изцяло на външния пазар – Франция, Германия, Испания, Италия, Австрия, Англия, Русия.

✚ Строителство, ремонт и реконструкция на сгради, и земни работи.

Действащи фирми на територията, предлагащи извършването на услуги в областта на строителство, ремонта и реконструкцията на сгради, и земни работи – изкопи, насипи, уплътняване са „Волян-05” ООД, „Стражел” ООД, „Александров-Бергман строй” ЕООД и „Любимец строй” ЕООД.

Третичен сектор.

Развитието на третичния икономически сектор на територията на МИГ – Любимец – Ивайловград е представено от отделни отраслови дейности, предлагащи услуги за задоволяване потребностите на населението и затова могат да бъдат класифицирани, като обслужващи дейности. С принос за социално-икономическото развитие на територията са търговията, транспорта и туризма, в т.ч. хотелиерство и ресторантьорството.

✚ Търговия и търговско обслужване.

Развитието на търговията е свързано с предоставянето на стоки за задоволяване на ежедневни и периодични потребности на населението. Търговското обслужване заема най-голям дял в приходите, реализирани на територията на МИГ и се извършва от еднолични търговци на пазарен принцип. Профила на търговското обслужване е различен за отделните населени места. Докато в градските центрове – Любимец и Ивайловград, се предлагат стоки за задоволяване на почти всички потребности на населението, то в останалите населени места предлагането е ограничено единствено до хранителни стоки, домашни потреби и стоки за бита. Спрямо степента на населеност и покупателна способност на населението в тези населени места, следва да се отбележи, че работещите магазини от смесен тип са достатъчно за задоволяване на ежедневни потребности на населението, макар че условията за оптимално търговско обслужване са далеч под стандартите. В градовете на територията на МИГ функционират и търговски обекти, предлагащи макар и с неголямо разнообразие, и други стоки за населението – дрехи, обувки, железария, строителни материали, мебели, техника за бита и др.

На територията не присъстват обекти, представители на големи търговски вериги. Дейност осъществява само една кооперация - Районна потребителна кооперация „Постоянство” в град Любимец, която е основана през 1995 година с широк предмет на дейност, който понастоящем е

ограничен само до търговия на дребно в неспециализирани магазини, предимно с хранителни стоки, напитки и тютюневи изделия.

✚ Транспортни услуги, пътнически и товарен превоз.

С положителна динамика на развитие са транспортните и превозваческите услуги. Фактор за развитието им е стратегическото географско положение на територията на МИГ, спрямо основни международни и национални транспортни артерии, като железопътната линия и международния път Е-80, свързващи Западна и Централна Европа през София, Пловдив, Хасково, Любимец и Свиленград с Истанбул, Близкия Изток, Азия и Северна Африка, и автомагистрала “Марица”, която има същото направление. С безспорно влияние за развитието на транспортните услуги е и пряката граница с Република Гърция и непосредствената близост до границата с Република Турция.

По данни на публичните регистри на Изпълнителна агенция „Автомобилна администрация”, четири са лицензираните фирми за извършване на вътрешни и международни пътнически превози на територията на МИГ и това са: ЕТ „Ориент – ЯД - Янчо Лимончев” с 2 превозни средства, „Ориент ЮГ” ЕООД с 6 превозни средства, ЕТ "Аси - Георги Зангочев" с 4 превозни средства и "Зангочев" ЕООД с 4 превозни средства, всички със седалище град Ивайловград. Дейността им е насочена към обслужване на транспортните линии за пътнически превози между населените места на територията на община Ивайловград и извън нея, и превоз на пътници извън страната.

Местните фирмите, лицензирани за извършване на вътрешни за страната и международни превози на товари са общо 35. Всяка от фирмите притежава средно между 1 и 5 товарни автомобили за развитие на дейността. Трима са по-големите превозвачи на територията и това са „Гого Транс” ЕООД с 12 товарни автомобили, „Трабзон Улусларарасъ Наклиат” ЕООД с 13 товарни автомобили и „Ем Енд Си Транс” ЕООД със 7 товарни автомобили.

Железопътния превоз на пътници се осъществява благодарение на пресичащата територията на МИГ главна железопътна линия с направление Калотина – Свиленград и съществуващата железопътна спирка – Любимец.

✚ Телекомуникационни и пощенски услуги.

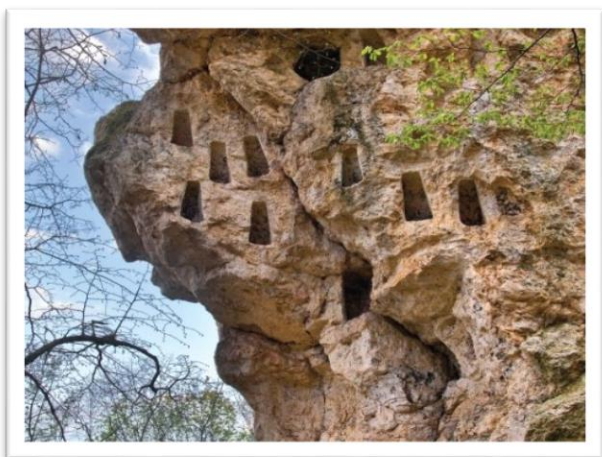
Потребностите на населението на територията на МИГ от телекомуникация и пощенски услуги са задоволени. Всички населени места са покрити от мрежата на трите мобилни оператора А1, Yettel и Vivacom, което осигурява достъпа и до интернет и телевизия. Интернет телевизионни доставчици за територията са още Еском и Булсатком. В градовете Любимец и Ивайловград има разкрити офиси на куриерска фирма Еконт, а офиси на Български пощи има в почти всички населени места.

✚ Туризм, хотелиерство и ресторантьорство.

Туризмът е едно от основните направления, за което територията на МИГ – Любимец – Ивайловград има потенциал за развитие и следва да се превърне в приоритетен отрасъл. С оглед на своето географското положение, в съчетание с природни, културни и исторически дадености, територията на МИГ разполага със солидни предпоставки да се наложи като традиционна дестинация за алтернативните форми на туризъм – екологичен, културен, селски, опознавателен, приключенски, воден, винен и др. Територията на МИГ е наследник на древни цивилизации, оставили по тези земи изключително ценни художествени и архитектурни

свидетелства за своето развитие и култура. Безспорно отличителни характеристики са и богатото биологично разнообразие, историческите забележителности, девствената природа и екологичната ѝ чистота. Много важен фактор, предразполагащ развитието на туризма, е и богатата на културни и исторически ценности история на територията. Има останки от редица крепости, следи от най-стари селища и гробници. С доказан туристически интерес и търсене на територията на МИГ – Любимец – Ивайловград, са следните културно-исторически обекти:

Тракийски култов комплекс –“Глухите камъни” е един от най-големите тракийски култово-погребални комплекси от скални ниши в Източните Родопи. Намира се под връх Света

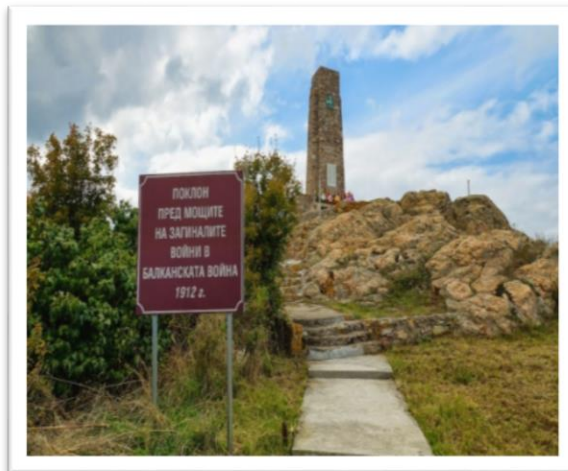
Марина, над село Малко градище, на около 10 км от град Любимец. Възникнал е през ранножелязната епоха /XII-VI в.пр.Хр./ и е бил използван през античността и средновековието. Обектът е разположен върху четири скални масиви, разделени от дълбоки проломи. Централно място заема изсечената в скалите гробница. На запад от нея личат следите от втора недовършена гробница. Двухрамenna, изсечена в скалата стълба, извежда до самото светилище. Всички околни скали са осяяни със скални ниши, чийто брой надхвърля 200. По - голяма част от

тях имат трапецовидна форма, но има и цилиндрично засводени. От края на месец декември 2011г., Министерството на културата обяви „Глухите камъни” за обект с „национално значение”. Комплекса е с много-добра транспортна достъпност, пътят е добре маркиран.

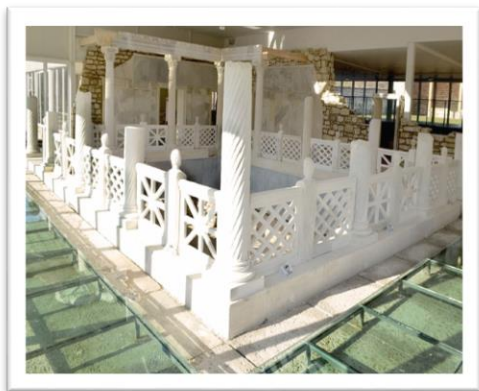
„Куш кая” или **„Птичи камък”**, представлява огромна величествена скала, наподобяваща орел, намираща се на север от село Вълче поле, общ. Любимец. По време на разкопките извършени през 2005г., са разкрити останки от сгради, керамика и част от крепостен насип, разкрити са две жилища от късната бронзова и ранно желязната епоха и една укрепителна стена. Заедно с „ Глухите камъни”, скалата „ Птичи камък” е обявена за защитена територия.

Мемориален паметник на връх Шейновец.

Връх Шейновец се намира североизточно от с. Вълче поле, общ. Любимец. Върха е известен сред местното население още и с турското име Курт кале - в превод "вълчата крепост". Тук на 13.10.1912г., става първото сражение в Балканската война. В него загиват охраняващи котата войници от Шейновския полк, дал името на върха. На самия връх има издигнат паметник в памет на загиналите. Днес на върха се издига телевизионна кула с височина над 100 метра, която се забелязва от далече. При хубаво и ясно време от върха се вижда Бяло море в Гърция. До върха може да се стигне с автомобил.

Антична вила "Армира", се намира на 4 км западно от Ивайловград. Била е открита при строителни работи за язовир през 1964г. Вилата е била издигната в долината на р. Армира, десен приток на р. Арда, през втората половина на I век сл. Хр. По името на реката е наречена вила „Армира“. Вила „Армира“ е един от най-ранните и най-точно датирани вилни комплекси от римската епоха, проучени в България. Тя е изключителен архитектурен паметник от преди 2000 години и е най-пищно украсеният частен дом (дворец) от римската епоха, разкрит в българските земи. Античната вила „Армира“ е била издигната на площ от 3600 кв. м. Върху тази площ са разположени жилищната сграда на собствениците със значителен брой различни помещения (спални, приемни, зала за пиршества, стаи за гости,

работни дневни за жените, баня и др., като само на първия етаж те са били 22), оградящи под формата на буквата “П” огромен открит басейн в средата – имплувиум (11/7 м), както и градина за отдих и разходки. Достъпа до антична вила „Армира“ се осъществява по асфалтов път.

Крепостта Лютица е най-добре запазената с изключително богат културен пласт българска средновековна крепост – една от най-големите в Източните Родопи, известна като “Мраморният град” и “Цитаделата на Калоян”. Обявена за археологически паметник на културата. Средновековната крепост "Лютица" се намира на около 6 км западно от квартал "Лъджа" на Ивайловград. В близост до нея се намира изоставеното днес село Рогозово.

"Голямата могила" край с. Свирачи е едно от най-впечатляващите погребални съоръжения в България от римската епоха и представлява внушителен могилен насип с правилна куполообразна форма (60 м диаметър и 18-20 м оригинална височина), стегнат в много здрав пръстен от уникална каменна конструкция – крепида. Това монументално по своя характер съоръжение е единственото по рода си на Балканите.

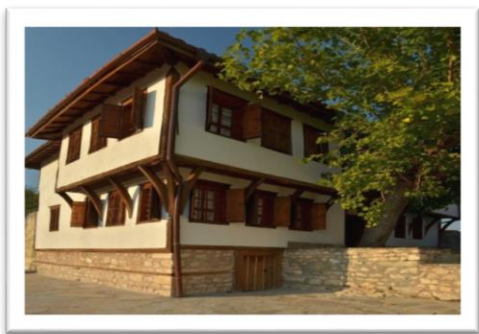
Атеренски мост. На 7 км югозападно от квартал Лъджа, Ивайловград, на река Армира (наричана Атеренска в горното си течение), се намира късносредновековния Атеренски мост. Той е обявен за археологически паметник на културата с местно значение. В сегашния си вид съоръжението датира от XVI век, но съществуват предположения, че оттук е минавал древен римски път за Беломорието, а по-късно мостът е имал връзка и с укрепения град – крепост “Лютица”. Съоръжението е укрепено и реставрирано, и може да бъде използвано от туристите, решили да се изкачат пеш до крепостта “Лютица”.

Тракийската гробница до село Плевун (на 2км от селото), общ. Ивайловград е мегалитно гробно съоръжение от периода V – I век пр.н.е. Изграден е от големи цепени и грубо оформени гнайсови плочи, които са поставени вертикално. Долменът е с обща дължина 7,5 метра и е последният открит до момента

мегалитен тракийски паметник, уникален като архитектура. Долменът до село Плевун е обявен за паметник на културата с национално значение.

Общински музей Ивайловград е официално открит на 30.06.2009г. Сградата, в която музея се помещава е сграда на бивша градска баня, която днес е реконструирана и преустроена.

В музея са организирани 3 експозиции: "Археология", "История на града и района преди Освобождението" и "История след 1878 г.". В секция "Археология" са изложени артефакти, открити при археологическите изследвания в региона - керамика от античната вила "Армира", монети и части от тракийска погребална колесница от разкопките на могилата край село Свирачи, артефакти от крепостите "Лютица", "Родостица" и др. В секция "История на града и района преди Освобождението" са изложени различни експонати от XIX век, сред които пушки и пистолети от Руско-турската освободителна война, икони и архивни документи. В секция "История след 1878 г." могат да се видят предмети и документи, свързани с живота на местното население след Освобождението от Турско робство. Сред тях е и една уникална географска и историческа карта на България от 1913 г.

Етнографски музей - Паскалева къща. Паскалевата къща в Ивайловград е един от най-ярките образци на традиционна градска бубарска къща от края на XIX в., обявена за архитектурен паметник на културата. Тя е реставрирана и в нея се помещава местният етнографски музей, представящ традиционния бит и поминък в ивайловградския край през Възраждането. Къщата има каменна основа, изградена е от кирпич с глина и измазана с вар, като в миналото приземният етаж е изпълнявал стопански функции, а двата етажа над него са били със смесено предназначение - стаи за живеене и а голям бубарски салон – феят, използван за отглеждане на буби. На втория етаж са показани основните етапи в производството на копринени пашкули и характерни за района традиционни народни костюми.

Етнографски музей - село Лозен. Намира се в Народно читалище "Просвета" в центъра на селото. Етнографската експозиция разполага с около 250 експоната, разположени в една голяма експозиционна зала и една по-малка стая. Тук могат да се видят много предмети и уреди свързани с бита и културата на населението на село Лозен в миналото - тъкачен стан, рудан (чекрък), ръчен дарак, синия (софра), люлка за бебе, вайница (проходилка), уреди за месене на хляб, селскостопански инвентар, женски и мъжки носии от средата на XIX началото на XX век, килими, черги, месали, хасъри (рогозки), престилки, възглавници, торби, плетени дрехи, златни и сребърни украшения, монети.

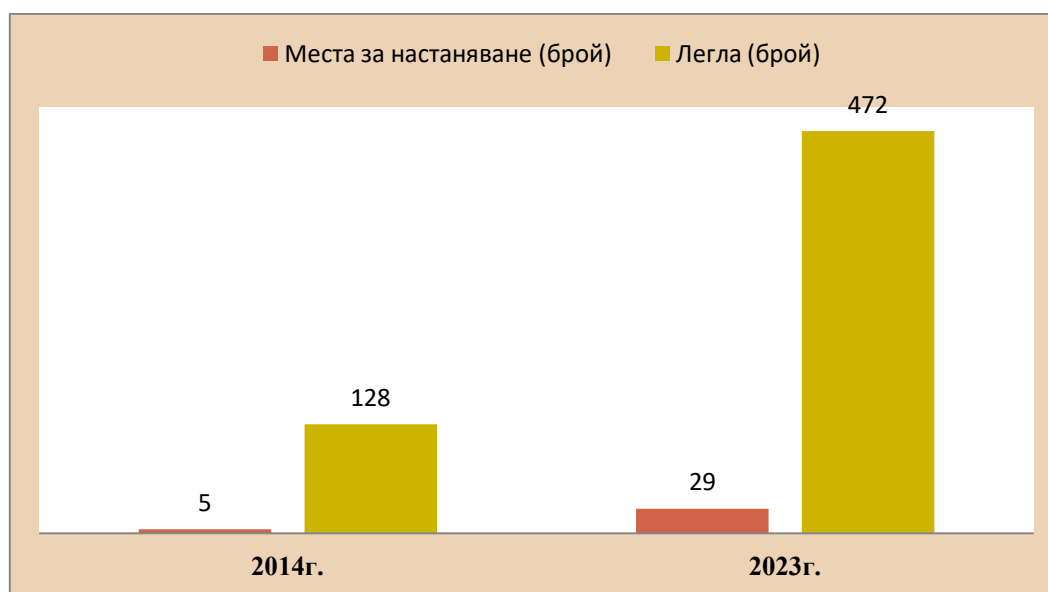
Лъджански манастир "Св. св. Константин и Елена", основан през XII в. По време на османското робство манастирът е разрушаван на два пъти, за да възкръсне през 1846г. От 1949г., ивайловградската обител не е обитавана от монашеско братство, но всяка година на 8 септември, тук ежегодно се провежда събор с нощно бдение, тържествена литургия и курбан за здраве. В днешно време ивайловградският манастир е периодично действащ.

Църквата „Св. Св. Константин и Елена” в с. Долно Луково - построена в 1806 г., е най-старата възрожденска църква в Ивайловградския край. Специален интерес представляват дърворезбеният иконостас и оригиналните икони от началото на XIX в. – дело на самобитни местни майстори. Църквата представлява нискокаменна постройка с дължина 16м, широчина 6м и височина 2,20м. Тя е вкопана в земята и две стъпала водят до подовата ѝ част.

Църквата „Св. Атанасий” в село Малко градище е изградена в първата половина на 19 век и е един от първите православни храмове в района. В тази църква през 1862г., е открито първото килийно училище, с което се поставя началото на една богата просветна дейност в селото. Църквата е обявена за паметник на културата с протокол на Националния институт за паметници и култура от 25.01.1977г.

Места за настаняване и заведения за хранене.

По данни на Националният туристически регистър към настоящия момент, местата за настаняване на територията на МИГ – Любимец – Ивайловград с валидна категоризация, са общо 29 с леглова база от 472 легла. Сравнение на данните, посочвани за 2014 година, съгласно които на територията на МИГ са действали само 5 места настаняване с общ капацитет от 128 легла и данните, посочени в таблицата по-долу, може да се направи извод, че хотелиерството на територията бележи ръст на положително развитие за последните девет години. Впечатление прави, откриването на места за настаняване предимно къщи и стаи за гости по селата, което е предпоставка за развитието на селски и опознавателен туризъм.

Фигура 8: Развитие на дейност хотелиерство за периода 2014-2023г.
(данни : <https://ntr.tourism.government.bg/CategoryzationAll.nsf/mn.xsp>)

Места за настаняване на територията на МИГ - Любимец – Ивайловград, 2023г.				
Обект	Населено място	Категория	Брой стаи	Брой легла
Семеен хотел „Марица”	гр. Любимец	1	20	40
Семеен хотел „Фантазия”	гр. Любимец	1	16	39

Демографски и социално-икономически анализ на територията на „МИГ – Любимец – Ивайловград”, изготвен в изпълнение на АД № РД 50-143/25.04.2023г., за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по подмярка 19.1 „Помощ за подготвителни дейности” от мярка 19 „Водено от общностите местно развитие” от ПРСР 2014-2020г.

Къща за гости „Вила Дъбовец”	с. Дъбовец, общ. Любимец	1	5	10
Стаи за гости „София 18”	гр. Любимец	*	3	8
Стаи за гости -АМ „Марица”	АМ „Марица” км 82+310 дясно (гр. Любимец)	*	5	14
Хотел „Тракия”	гр. Ивайловград	2	20	37
Къща за гости „Калояновите къщи-1”	с. Плевун, общ. Ивайловград	1	3	7
Къща за гости „Калояновите къщи-2”	с. Плевун, общ. Ивайловград	1	2	5
Къща за гости „Еко дом Дарина”	гр. Ивайловград	1	3	7
Къща за гости „Белополяне”	с. Белополяне, общ. Ивайловград	2	5	10
Семеен хотел „Армира”	гр. Ивайловград	3	15	30
Семеен хотел „Бор”	гр. Ивайловград	2	11	21
Хотел „Константин и Елена”	гр. Ивайловград	2	25	50
Къща за гости „Ахрида”	гр. Ивайловград	2	5	10
Хотел „Луксор”	гр. Ивайловград	2	26	54
Къща за гости „Ламбух-2”	с. Ламбух, общ. Ивайловград	2	3	6
Къща за гости „Балабановата къща”	гр. Ивайловград	2	10	23
Стаи за гости „Бялата къща”	с. Камилски дол, общ. Ивайловград	*	3	6
Стаи за гости „Намасте”	с. Камилски дол, общ. Ивайловград	*	3	10
Апартамент за гости „Мариела”	гр. Ивайловград	*	2	4
Стаи за гости „Костови”	гр. Ивайловград	*	4	4
Стаи за гости „Нощви”	с. Плевун, общ. Ивайловград	*	3	6
Стаи за гости „Еко къща Мандрица”	с. Мандрица, общ. Ивайловград	*	3	6
Апартамент „Олеандар”	гр. Ивайловград	*	2	5
Стаи за гости „Ивайла-1”	гр. Ивайловград	*	3	4
Апартамент за гости „Ивайла-2”	гр. Ивайловград	*	2	4
Семеен хотел „Букор Щепи”	с. Мандрица, общ. Ивайловград	2	6	12
Вила „Букор Щепи”	с. Мандрица, общ. Ивайловград	4	8	16
Вила „Букор Щепи”	с. Мандрица, общ. Ивайловград	4	8	24

Таблица 9: Места за настаняване, 2023г. (данни: <https://ntr.tourism.government.bg/CategoryzationAll.nsf/mn.xsp>)

Заведенията за хранене и развлечения с валидна категоризация на територията на МИГ – Любимец – Ивайловград са общо 40. От данните представени по-долу в таблицата е видно, че заведенията се намират основно в градовете Любимец и Ивайловград. Две заведения работят в село Свирачи, по едно в село Плевун, село Белополяне и село Кобирино, и четири в село Мандрица, които по информация на местното население работят сезонно и непостоянно. В останалите населени места липсват питейни и хранителни заведения, като основна причина за което може да се посочи малкият брой на постоянно живеещото население и ниската покупателна способност.

Заведения за хранене и развлечения на територията на МИГ - Любимец – Ивайловград, 2023г.			
Обект	Населено място	Категория	Капацитет (бр. места)
Бар Кафе-бар „Еврос”	гр. Ивайловград	1	25
Питейно заведение Кафе-аперетив „Другарска среща”	гр. Ивайловград	1	24
Заведение за бързо обслужване Снек-бар „Венеция”	гр. Ивайловград	1	50
Заведение за бързо обслужване Бистро „Мими”	с. Свирачи общ. Ивайловград	1	30
Заведение за бързо обслужване „Фаст-фууд „Оазис”	гр. Ивайловград	1	20
Ресторант „Тракия”	гр. Ивайловград	2	50
Заведение за бързо обслужване Снек-бар „Фламинго”	гр. Ивайловград	2	48
Заведение за бързо обслужване Снек-бар „Ралица”	с. Плевун общ. Ивайловград	1	50
Ресторант „Марбъл ленд”	гр. Ивайловград	1	*
Заведение за бързо обслужване Бистро „Чоколатта”	гр. Ивайловград	1	*
Питейно заведение кафе-аперетив „МиДа”	с. Свирачи общ. Ивайловград	1	45
Ресторант Снек-бар „Хасиенда”	гр. Ивайловград	2	50
Ресторант „Константин и Елена”	гр. Ивайловград	2	130
Кафе-сладкарница „София”	с. Белополяне общ. Ивайловград	1	*
Заведение за бързо обслужване Снек-бар „Сити”	гр. Ивайловград	2	50
Кафе-сладкарница „Лебеда”	гр. Ивайловград	1	55
Ресторант „Орхидея”	гр. Ивайловград	2	50
Заведение за бързо обслужване Снек-бар „Жмуди”	с. Кобирино общ. Ивайловград	1	10
Питейно заведение кафе-аперетив „Деми”	гр. Ивайловград	2	50
Кафе-сладкарница „Виктория”	гр. Ивайловград	2	20
Ресторант „Букор Щепи”	с. Мандрица общ. Ивайловград	3	50

Демографски и социално-икономически анализ на територията на „МИГ – Любимец – Ивайловград”, изготвен в изпълнение на АД № РД 50-143/25.04.2023г., за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по подмярка 19.1 „Помощ за подготвителни дейности” от мярка 19 „Водено от общностите местно развитие” от ПРСР 2014-2020г.

Бар Басейн „Букор Щепи”	с. Мандрица общ. Ивайловград	3	50
Ресторант	с. Мандрица общ. Ивайловград	3	50
Бар	с. Мандрица общ. Ивайловград	3	30
Ресторант „Сейчо-1”	гр. Любимец	2	32
Ресторант „Сейчо-2”	АМ „Марица” км 89 (гр. Любимец)	2	50
Заведение за бързо обслужване Бистро „Фантазия”	гр. Любимец	2	100
Заведение за бързо обслужване Закусвалня „Кулинарен свят”	гр. Любимец	2	40
Заведение за бързо обслужване Снек-бар „Чифликъ”	гр. Любимец	1	48
Заведение за бързо обслужване „ММ Медем”	АМ „Марица” (гр. Любимец)	1	48
Питейно заведение Кафе-аперитив „Пепсито”	гр. Любимец	2	50
Заведение за бързо обслужване Бистро „Аллегро”	гр. Любимец	2	75
Заведение за бързо обслужване Бистро „Ели”	гр. Любимец	2	50
Питейно заведение Кафе-аперитив	гр. Любимец (ул. Христо Ботев)	1	49
Ресторант „Марица”	гр. Любимец	1	100
Кафе-сладкарница “21 Grams coffee”	гр. Любимец	1	30
Заведение за бързо обслужване Бистро „Боровете”	гр. Любимец	1	100
Заведение за бързо обслужване Бистро „При Чичката”	гр. Любимец	2	80
Заведение за бързо обслужване Бистро „Македония”	гр. Любимец	2	50
Заведение за бързо обслужване Бистро „Гранд”	гр. Любимец	1	48

Таблица 10: Заведения за хранене и развлечения, 2023г.

(данни: <https://ntr.tourism.government.bg/CategoryzationAll.nsf/mn.xsp>)

IV. СОЦИАЛНА СИСТЕМА.

За целите на настоящата разработка, социалната система на територията на МИГ – Любимец – Ивайловград е разгледана по-долу в следните направления: пазар на труда - заетост, безработица и трудова миграция, заплата и доходи; здравеопазване и здравна система; социални услуги предоставяни на територията; образование и образователна система, и културни институции и дейности.

Пазар на труда – заетост, безработица и трудова миграция, заплата и доходи.

Населението, освен като демографски ресурс, се оценява и като трудов потенциал. Част от него изпълнява ролята на важен фактор за социално-икономическото развитие на територията. Тази част от населението формира т.нар. икономически активно население, което включва работната сила - заети и безработни лица. Икономически активните лица (работната сила) обхваща всички лица от 15,99 и повече навършени години или още населението в трудоспособна възраст, които са заети или безработни и по същество определя параметрите на работната сила. От данните на НСИ, към 31.12.2022г., посочени в раздел II на настоящата разработка се наблюдава ясно изразена тенденция към застаряване на населението на територията на МИГ, но въпреки това икономически активното население съставлява повече от половината от общия брой на населението. Трудоспособното население на територията на МИГ – Любимец - Ивайловград е 7516 души или 54,82% от числеността му.

Тъй като от изследванията за пазара на труда и изведените статистически данни на НСИ не може да се осигури информация по населени места, то за представяне на основните характеристики на пазара на труда на територията на МИГ – Любимец – Ивайловград са използвани данни от проведено проучване и изчисления на Института по пазарна икономика, изведени от националното преброяване на населението през 2021г.

✚ Заетост, безработица, трудова миграция.

По данни на националното преброяване на населението през 2021г., броя на зетите лица във възрастова група 15 – 64 години на територията на МИГ е 4067 души (2514 души за община Любимец и 1550 души за община Ивайловград). При население в трудоспособна възраст за 2021г. – 7866 души, се формира коефициент на заетост на населението на територията на МИГ в тази възрастова група - 51,7%.

Брой наети на трудово и служебно правоотношение, 2017-2021г.					
	2017	2018	2019	2020	2021
Община Ивайловград	1027	997	951	840	806
Община Любимец	1140	1123	1045	1046	1058
МИГ – Любимец - Ивайловград	2167	2120	1996	1886	1864

Таблица 11: Заетост на населението на МИГ – Любимец – Ивайловград за периода 2017-2021г. (данни на ИПИ: <https://265obshtini.bg/map/320>)

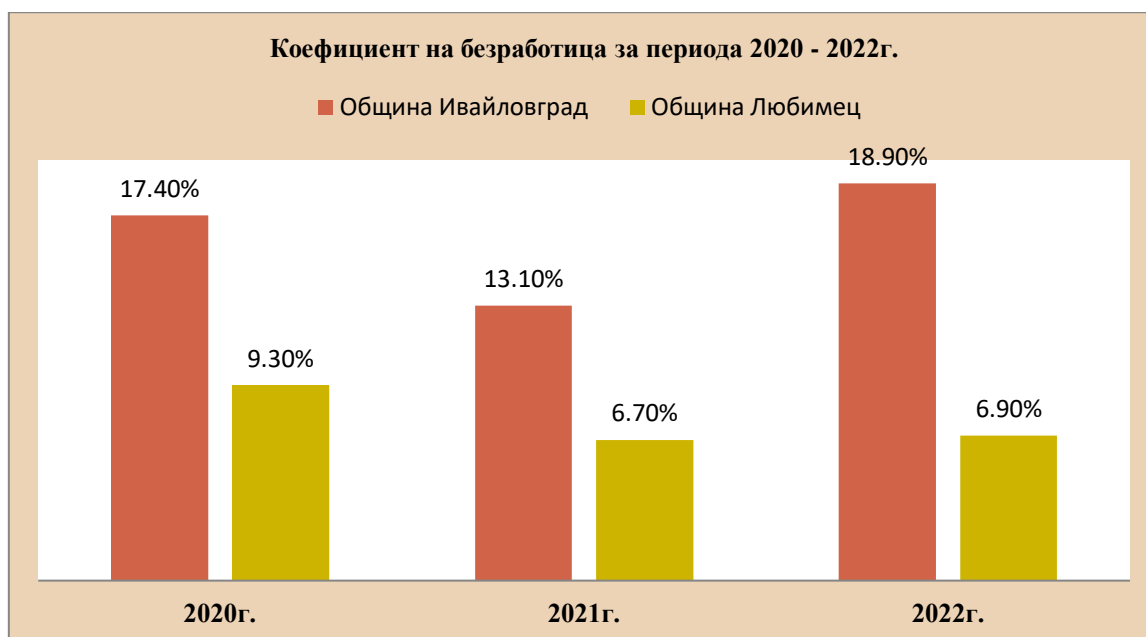
Броят на наетите лица на трудово и служебно правоотношение на територията на МИГ е 1864. От посочените в таблицата по-горе данни е видно, че за периода 2017 - 2021г., техният брой плавно намалява, което е реално обяснимо от тенденцията на отрицателен ръст, която следва числеността на населението на територията.

Следва да се отбележи, че данните за 2020г., сочат че броя на наети лица в обществения сектор на територията на МИГ са 828 души, спрямо 1058 наети в частния сектор. По-големият дял на наетите лица в частния сектор е белег за продуктивността на местната икономика.

Гъвкавостта на пазара на труда е определящ фактор за нивото на безработица по населените места. Обикновено пограничните селски райони, какъвто е района в обхвата на територията на МИГ, срещат по-сериозни предизвикателства на пазара на труда, и това личи ясно при нивата на безработица.

По данни за 2022г., средногодишния брой на трайно безработните лица на територията на МИГ е само 176 души (при 32 души за община Любимец и 144 за община Ивайловград). Това са лицата, които са с регистрация в бюрата по труда в продължение на повече от една година. От тях броя на безработните на възраст под 29 години е 56 души (при 29 души за община Любимец и 27 за община Ивайловград). Средногодишен коефициент на трайна безработица за община Любимец е по-малко от 1 на сто или 0,81%, докато за община Ивайловград той е 5,4%, което е показателно за дисбаланса на пазара на труда на територията на МИГ.

По данните за нивото на безработица в двете общини на територията на МИГ, не може да се изведе общ коефициент на безработицата. Видно от графиката по-долу е, че за изследвания период 2020 – 2022 година, коефициента на безработни лица в община Ивайловград се запазва относително висок, като за 2022г., е 18,9%, докато за община Любимец нивата са значително по-ниски и за периода бележат спад с около три пункта - от 9,3% през 2020г., на 6,9% през 2022г.

Фигура 9: Коефициент на безработица за периода 2020-2022г.
(данни на ИПИ: <https://265obshtini.bg/map/320>)

Състоянието на пазара на труда и предлагането на заетост за икономически активното население, е определящ фактор за нивото на трудова миграция на населението.

По данни за 2021г., броят на ежедневни трудови мигранти, които идват и работят на територията на МИГ от други общини е 285 души, от които в община Любимец – 207 души, а в община Ивайловград - 78 души. От друга страна броят на ежедневни трудови мигранти от територията на МИГ към други общини е 840 души, при 727 души от община Любимец и 113

души от община Ивайловград. Въз основа на посоченото може да се направи извод, че близо три пъти повече е населението, което ежедневно напуска територията на МИГ, за да работи извън нея от населението, което мигрира на територията за да работи.

✚ Заплата и доходи на населението.

Проучването на Института по пазарна икономика, сочи че най-високата средна брутна месечна заплата в България за 2021г., е в община Челопеч (2930 лева). На второ място е средната заплата в община Козлодуй (2431 лева), следвана от община Пирдоп (2205 лева) и Столична община (2144 лева). На пета позиция е енергийният център Раднево (2040 лева), а топ 10 в страната се допълва от Гълъбово (1985 лева), Девня (1947 лева), Панагюрище (1806 лева), Елин Пелин и Божурище. Най-високите заплати в страната са в малките общини с големи работодатели, на чиято територия има развита добивна и свързана с нея преработваща промишленост, както и в общините с много големи предприятия е енергийния сектор.

Посочената информация няма пряко отношение към определяне на социално-икономическия профил на територията на МИГ – Любимец – Ивайловград, но служи като ориентир за определяне степента на икономически растеж на територията и жизнения стандарт на населението. От данните посочени по-долу става ясно, че размерът на средната брутна месечна заплата на работещите на територията на МИГ лица, е почти три пъти по-нисък от размера на най-високата средна брутна месечна заплата в България за 2021г.

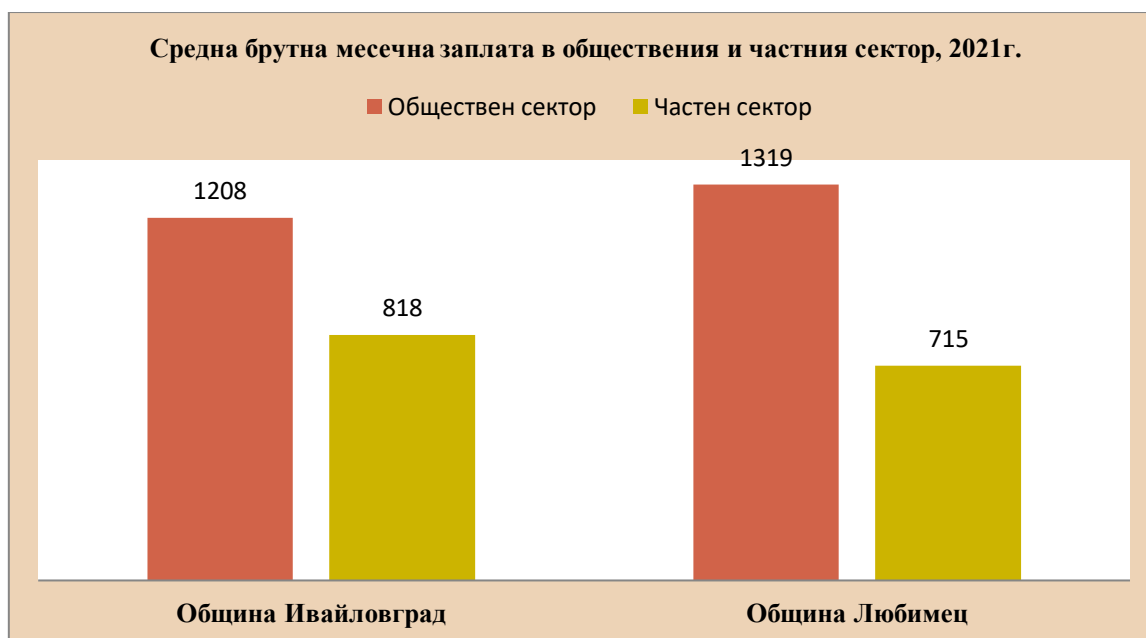
Фигура 10: Средна брутна месечна заплата на наетите лица на територията на МИГ – Любимец - Ивайловград за периода 2020-2022г. (данни на ИПИ: <https://265obshtini.bg/map/320>)

Фигура 10, представя нагледно темпът на растеж на средната брутна месечна заплата на заетите лица на територията на МИГ за период от шест години. Информацията е изведена чрез обобщаване на данните за размера на средната брутна месечна заплата на наетите в община Любимец и в община Ивайловград, които са следните:

Средна брутна месечна заплата на наетите, 2016-2021г.			
Година	Община Ивайловград лева/месец	Община Любимец лева/месец	МИГ – Любимец – Ивайловград лева/месец
2016	582	591	586
2017	628	651	639
2018	690	704	697
2019	783	787	785
2020	881	847	864
2021	1011	954	982

Таблица 12: Средна брутна месечна заплата на наетите за периода 2016-2021г.
(данни на ИПИ: <https://265obshtini.bg/map/320>)

Икономическото развитие през последните години води до положителен ръст в размера средна заплата в общините на територията на МИГ. Средната заплата на наетите лица в община Любимец бележи ръст от 61,4%, а в община Ивайловград от 73,7% за шест години.

Фигура 11: Средна брутна месечна заплата в обществения и частния сектор, 2021г.
(данни на ИПИ: <https://265obshtini.bg/map/320>)

Прави впечатление, че за 2021 година публичния сектор на територията на МИГ дава по големи възнаграждения от тези в частния сектор, както и че „държавните заплати” в община Любимец са по-високи от тези в община Ивайловград, противоположно на размера на възнагражденията в частния сектор.

Здравеопазване и здравна система.

По данни на Националната здравноосигурителна каса, здравеопазването и здравната система на територията на МИГ – Любимец – Ивайловград е представена, както следва:

✚ **Регистрирани практики на общопрактикуващи лекари** на територията на МИГ са общо седем. Те обслужват населението на всички населени места на територията на МИГ и оказват доболнична лекарска помощ. Спрямо броя на населението, средно статистически на един общопрактикуващ лекар се разпределят близо по 2000 пациента. За лекарите с установена практика на територията на община Ивайловград броя на пациенти е значително по-голям.

Регистрирани практики	Населено място	Общопрактикуващ лекар
ЕТ АИППМП - Д-р Сашо Севов	гр. Любимец	Д-р Сашо Георгиев Севов
ЕТ Доктор Драган Димитров - ИППМП	с. Малко градище общ. Любимец	Д-р Драган Георгиев Димитров
ЕТ Д-р Иван Ангелов	гр. Любимец	Д-р Иван Димитров Ангелов
ЕТ Д-р Недко Христов	гр. Любимец	Д-р Недко Марков Христов
ЕТ Д-р Росица Кунева	гр. Любимец	Д-р Росица Петрова Кунева
Д-р Емилия Иванова Александрова	гр. Ивайловград	Д-р Емилия Иванова Александрова
ЕТ Славилова-Иванка Русева	гр. Ивайловград	Д-р Иванка Русева Славилова

Таблица 12: Регистрирани практики на общопрактикуващи лекари на територията на МИГ, 2023г.
(данни: <https://services.nhif.bg/references/lists/opl.xhtml>)

✚ **Регистрирани практики на лекари специалисти** на територията на МИГ са само три, две от които са установени на територията на община Любимец. Това са д-р Илийка Гачева със специалност „Вътрешни болести” и д-р Елена Бозалиева със специалност „Педиатрия”. В Ивайловград е регистрирана една практика на д-р Мариела Танева със специалност „Нервни болести”. При необходимост от преглед или консултация с други лекари специалисти, пациентите пътуват до областния град Хасково или по-големите градове в страната.

✚ **Регистрирани практики на лекари по дентална медицина** на територията на МИГ са дванадесет, седем от които са в град Любимец, една в село Малко градище, общ. Любимец и четири в град Ивайловград.

Регистрирани практики на лекари по дентална медицина	Населено място
Д-р Тинка Московска	гр. Любимец
Д-р Надежда Митева	гр. Любимец
Д-р Петя Годоринова	гр. Любимец
Д-р Димитър Кисьов	гр. Любимец
Д-р Йорданка Кисьова	гр. Любимец
Д-р Момчил Цеков	гр. Любимец

Д-р Мариян Колев	с. Малко градище общ. Любимец
Д-р Георги Кючуков	гр. Любимец
Д-р Цветана Младенова	гр. Ивайловград
Д-р Димитър Стаматов	гр. Ивайловград
Д-р Надя Каралиева	гр. Ивайловград
Д-р Янко Стаматов	гр. Ивайловград

Таблица 13: Регистрирани практики на лекари по дентална медицина на Територията на МИГ, 2023г. (данни: <https://services.nhif.bg/references/lists/dentists.xhtml>)

Аптеки.

Лекарства, лекарствени продукти, медицински храни и изделия на територията на МИГ се предлагат само в градовете Любимец и Ивайловград. Четири аптеки функционират в Любимец и една в Ивайловград. Въпреки застаряващото население и ежедневната нужда от лекарства и лекарствени продукти, останалите населени места на територията не разполагат с аптеки.

Болнична и спешна медицинска помощ.

Болнична помощ за населението на територията на МИГ – Любимец – Ивайловград се предоставя само в „Специализираната болница за продължително лечение и рехабилитация - Любимец“ (СБПЛР ЕООД Любимец) - специализирана изцяло в областта на физикалната терапия и рехабилитация. Лечебното заведение работи по договор с Националната здравноосигурителна каса. Болницата се състои от две отделения с общо 45 легла - отделение по физикална и рехабилитационна медицина с II-ро ниво на компетентност, разполагащо с 35 легла разпределени в 9 болнични стаи и отделение за продължително лечение по нервни болести с 10 легла в две болнични стаи. За пациенти, които се нуждаят от придружител, се осигуряват самостоятелни болнични стаи. Всички са обзаведени с телевизионни апарати, хладилници и климатици, които са на разположение на болните напълно безплатно. Болничната база разполага с апаратура и пособия за провеждане на лечебна терапия, отговаряща на всички основни направления по медицински стандарт “Физикална и рехабилитационна медицина”. Провежда се комплексно лечение с поморийска луга и приложения с торфена кал, богатата гама физиотерапевтични процедури, лазер терапия, инхалационно лечение, кинезитерапия (включваща и шийни екстензии). Разполага също така и с оборудване (уреди) за трениране фини движения и раздвижване на стави, велоергометри, Клетка на Роше, Андулационна терапевтична система и т.н., като някои от лечебните методики се провеждат за първи път в областта. СБПЛР ЕООД Любимец е единственото в област Хасково специализирано лечебно заведение за възстановяване и рехабилитация.

С решение на Общински съвет – Ивайловград през 2012г., е прекратена дейността на единственото на територията на общината лечебно заведение - „Медицински център I“ ЕООД в град Ивайловград. На практика населението на територията на МИГ се обслужва от болничните заведения в съседните градове – Свиленград, Крумовград и Харманли, областния град - Хасково и по-големите градове в страната.

Спешната и неотложна медицинска помощ за населението се поема от филиалите на Центъра за спешна медицинска помощ (ЦСМП) – Хасково, в град Любимец и град

Ивайловград. И двата филиала разполагат с по два специализирани медицински автомобили – линейки и са оборудвани с необходимата апаратура за оказване на спешна помощ.

Две са лаборатории за медико-диагностични изследвания – една в град Любимец и една град Ивайловград.

Като цяло може да се обобщи, че обхвата на здравните услуги, предоставяни за населението на територията на МИГ е ограничен до „здравния минимум“. От 61 населени места на територията, лекарска помощ и то неспециализирана може да бъде получена само в градовете и в едно от по-малките населени места, а лекарства, лекарствени продукти и медицински изделия от първа необходимост закупени само в градовете. Големите разстояния между населените места обаче, се явява сериозно предизвикателство за застаряващото население на територията по отношение на достъпа му до здравни услуги. Важно е да се отбележи също, че трайно изразената тенденция на застаряване и депопулация на населението на територията на МИГ, прави лекарските практики непривлекателни за младите лекари и медицински специалисти. Повече от половината общопрактикуващите лекари са в пенсионна и предпенсионна възраст. Същото може да бъде посочено и за помощния лекарски персонал – медицински сестри, фелдшери и асистенти. Това очертава сериозен проблем в бъдеще, по отношение на кадровата обезпеченост в здравеопазването и здравната система на територията на МИГ – Любимец – Ивайловград.

Социални услуги.

За населението на територията на МИГ – Любимец – Ивайловград се предоставят следните социални услуги:

Домашен социален патронаж и асистентска подкрепа.

Домашният социален патронаж се доказва, като една от най-всеобхватните социални услуги на местно ниво. Услугата се предоставя на цялата територия на МИГ и е насочена предимно към самотноживеещи възрастни хора, хора с увреждания и социално слаби. Грижата включва комплекс от социални услуги, предоставяни по домовете - доставка на храна и продукти от първа необходимост, битови услуги – поддържане на хигиена на жилищните помещения, оказване на специфична помощ, социален контакт и др. Материално техническите бази на социалния патронаж в Любимец и Ивайловград, отговарят напълно на нормативните изисквания за предоставяне на услугата. От 2018 година социалния патронаж в Любимец е ситуиран в изцяло обновени помещения в сградата детската ясла, обзаведени с професионални кухненски уреди и оборудване. По същото време е обновена и материално техническата база на социалния патронаж в Ивайловград, като той е част от дейността на общинско предприятие „Социални услуги – Ивайловград“.

Предоставянето на услугата Домашен социален патронаж на територията на МИГ се обезпечават финансово със средства от общинските бюджети, като потребителите заплащат такса в размер, определен от общинските съвети. По данни на общинските администрации за 2022г., заети места в услугата за територията на община Любимец са 350, а в община Ивайловград – 190, което прави близо 4% от населението на МИГ.

Ползватели на социална услуга „Асистентска подкрепа” за 2022г., на територията на МИГ са общо 51 души – 26 за територията на община Любимец и 25 територията на община Ивайловград.

Дом за стари хора.

През 2012 година в Ивайловград е открит Дом за стари хора. Той разполага със 7 стаи и 20 легла за потребители и се намира на втория етаж в сградата на бившата общинска болница, на ул. „Оборище”. Настанените лица са възрастни и самотно живеещи хора, с установена необходимост от обслужване, здравни грижи и подкрепа. Основните услуги, които предоставя дома за стари хора в Ивайловград са задоволяване на ежедневни потребности, здравни грижи, разходки и отид, хранене, съдействие лична хигиена, организация на свободно време, празници, спортни мероприятия и рехабилитационни програми.

През 2022 година, официално е открит и Дневен център за стари хора – „Клуб Приятели” в град Любимец. Сградата, находяща се на ул. „Църковна” в града, е изцяло реновирана и обновена по проект на Община Любимец, финансиран по стратегията за Водено от общности местно развитие на МИГ – Любимец – Ивайловград. В дневния център са създадени условия за социална активност на възрастното население на общината, занимание по интереси организация на свободно време, с цел превенция на социалната изолация.

Дневен център за деца с увреждания.

От 2009 година, в Ивайловград работи Дневен център за деца с увреждания. Центърът се помещава в сградата на бившата детска градина в кв. "Дружба", разполага с две занимални и две спални помещения. Капацитетът му е 22 места. Дневния център предоставя комплекс от социални услуги за цялостно целодневно обслужване за деца с увреждания от 3 до 18 годишна възраст, които се нуждаят от грижи. По настоящем от услугите на центъра се ползват деца от Ивайловград и селата Железино, Планинец, Белополци, Розино и Конници. Центърът разполага с 9-местен пътнически микробус, обзаведен с всички необходими средства за безопасен превоз, с който е осигурено извозването на децата със специални нужди от населените места и обратно.

Образование и образователна система.

Образователната система на територията на МИГ – Любимец - Ивайловград е развита до ниво на придобиване на общо образование, включващо три степени – начално, основно и средно общо образование. Образователната инфраструктура на територията е представена от 8 училища, от които 2 начални, 4 основни и 2 средни. Предучилищното образование на децата до 7 години е обхванато от 3 детски градини и техните филиали по населени места. Всички учебни заведения са общински. Посредством училищни автобуси, предоставени от Министерство на образованието на общините, е осигурено безплатното извозване на учениците от всички населени места до съответните училища и обратно.

Населено място	Образователна институция	Вид
село Свирачи общ. Ивайловград	Основно училище "Св. св. Кирил и Методий"	неспециализирано, основно

село Железино общ. Ивайловград	Основно училище "Св. св. Кирил и Методий"	неспециализирано, основно
село Белополци общ. Ивайловград	Основно училище "Св. св. Кирил и Методий"	неспециализирано, основно
гр. Ивайловград	Средно училище "Христо Ботев"	неспециализирано, средно
с. Малко градище общ. Любимец	Основно училище "Св. св. Кирил и Методий"	неспециализирано, основно
гр. Любимец	Начално училище "Захари Стоянов"	неспециализирано, начално
гр. Любимец	Начално училище "Христо Ботев"	неспециализирано, начално
гр. Любимец	Средно училище "Желязко Терпешев"	неспециализирано, средно
село Железино общ. Ивайловград	Детска градина "Железино"	детска градина
гр.Ивайловград	Детска градина	детска градина
гр. Любимец	Детска градина "Рай"	детска градина

Таблица 14: Образователни институции на територията на МИГ – Любимец – Ивайловград, 2023г. (данни на МОН – РУО Хасково: <https://www.ruo-haskovo.bg/schools>)

Образователната инфраструктура на територията на МИГ е в много добро състояние. През последните десет години сградният фонд на почти всички училища е реконструиран и обновен. Училищните сгради са топло и хидроизолирани, въведени са ефективни и икономични системи за отопление. Материалната база и снабдеността с учебни материали и пособия, също е на ниво. В Средно училище "Желязко Терпешев" в град Любимец са формирани профилирани паралелки, даващи възможност за обучение в специалности „Автотранспортна техника” и „Производство на кулинарни изделия и напитки”.

Въпреки добрата осигуреност на материалната база, нивото на развитие на образованието на територията на МИГ остава статично и не бележи развитие в посока осигуряване на възможност за придобиване на специализирано или професионално обучение, или обучение в по-висока степен. По отношение на населението на територията на МИГ следва да се отбележи, че най-близката достъпност до висше образование е осигурена чрез филиала на Тракийския университет Стара Загора (Медицински колеж), и Регионалния център за дистанционно обучение към Университета за национално и световно стопанство, намиращи се в областния град Хасково.

Културни институции и дейности.

Основните културни институции на територията на МИГ – Любимец - Ивайловград са читалищата. В тях се развива комплексна културна дейност да задоволяват потребностите на населението, свързани със съхранение, развитие и обогатяване на българските традиции, бит и

култура, както и развитие на културния живот в общината. На територията на МИГ има 8 читалища, които са вписани в Регистъра на народните читалища към Министерство на културата (<https://chitalishta.com/?act=regions>) и това са:

- НЧ “Братолюбие - 1884” в град Любимец;
- НЧ „Св.св. Кирил и Методий – 1912” в село Малко градище, общ. Любимец;
- НЧ “Просвета - 1925” в село Лозен, общ. Любимец;
- НЧ “Родолюбие - 2009” в село Лозен, общ. Любимец;
- НЧ “Просвета - 1928” в село Белица, общ. Любимец;
- НЧ “Просвета - 1928” в село Вълче поле, общ. Любимец;
- НЧ „Просвета -1949“ в село Оряхово, общ. Любимец;
- НЧ „Пробуда 1914” в град Ивайловград и неговите клонове по населени места в община Ивайловград.

Най-широка по обхват и разнообразна културна дейност, осъществяват двете най-големи читалища на територията, това са НЧ „Братолюбие -1884“ в град Любимец и НЧ „Пробуда 1914” в град Ивайловград.

В читалище „Братолюбие -1884“ функциониращите художествени състави са: Юношески състав „Сакарци“; Танцов състав „Сакарче“ в две възрастови групи; Танцов клуб за хора „Ритъм“; Модерен балет „Ейнджъл“ – две възрастови групи; Мажоретен състав; Вокална група „Диагонал“ и Театрална студия „Стойчо Мазгалов“. В останалите читалища на територията на община Любимец, има певчески групи за обработен и необработен фолклор.

Към читалище „Пробуда 1914” – Ивайловград работят следните форми, школи и клубове: Театрален състав и художествено слово; Детска театрална труппа „Мечтатели“; Танцов клуб „Карамфилчето“; Група за изворен фолклор, клон Лъджа; Група за стари градски песни „Незабрава“; Група за автентичен фолклор, клон Свирачи; Група за източнородопски песни, клон Славеево; Кукерска група, клон Лъджа; Коледарска група, клон Лъджа; Лазарска група, клон Лъджа; Лазарска група, клон Свирачи; Коледарска група, клон Свирачи; Школа по балет; Детска вокална група; Ателие - Арт работилница; Ателие - С книга и песни; Художествено студио; Професионален режисьор. Читалището е съорганизатор на фестивала на традиционните храни, поминък и занаяти „Кулинарното наследство на Тракия“, който се провежда ежегодно в началото на месец септември.

Читалищата по селата са основен организатор на всички празници и събития на местното население и населено място. Вече 12 години по ред, читалище „Просвета – 1925“ в село Лозен за организира Националния фолклорен фестивал „Кехлибарен грозд“. Фестивалът се радва на национално и международно участие.

Към пет от читалищата на територията функционират библиотеки. Това са читалище “Братолюбие - 1884” в град Любимец, читалище „Просвета – 1928“ в село Белица, читалище „Просвета – 1925“ в село Лозен, читалище „Св.Св. Кирил и Методий – 1912“ в село Малко градище и читалище „Пробуда 1914” – Ивайловград. В зависимост от финансовите си възможности, ръководните екипи на читалищата се стремят ежегодно да обновяват библиотечния фонд.

V. СЪСТОЯНИЕ НА ИНФРАСТРУКТУРАТА.

Инфраструктурата на дадена територия включва всички съоръжения, средства и обекти, които обслужват непряко икономиката и населението, като нейното състояние е определящо както за развитието на територията, така и за качеството на живот. За целите на настоящият анализ инфраструктурата на територията на МИГ – Любимец – Ивайловград, ще бъде разгледана в следните направления:

✚ **Инфраструктура за задоволяване на основни жизнени потребности на населението** – транспортна свързаност и достъпност, в това число - улици, тротоари и съоръженията към тях, водоснабдяване, канализация, електрификация и телекомуникация.

Транспортно-географско положение на общините Любимец и Ивайловград, определя транспортна свързаност и достъпност на територията на МИГ, като много добра. Транспортната инфраструктура е представена от републикански и общински пътища.

Пътищата от републиканската пътна мрежа на територията на МИГ – Любимец – Ивайловград са: автомагистрала А-4 „Марица“; първокласен международен път Е-80; третокласен път III –597 - Ивайловград – Любимец; третокласен път III –809; третокласен път III –505 – с. Малко градище – с. Сива река, общ. Свиленград; второкласен път II - № 59 – Момчилград – Крумовград - Ивайловград - с. Славеево – граница Република Гърция; третокласен път III - № 598 - Ивайловград – с. Мандрица и третокласен път III № 5906 с. Железино – с. Гугутка – с. Казак.

Граничен контролно-пропускателен пункт "Славеево", осигурява директна международна връзка с Република Гърция. От съществено значение за развитието на територията на МИГ, имат и пресичащите я главни пътни артерии, като международния път Е-80, който свързва Западна и Централна Европа през София, Пловдив, Хасково, Любимец и Свиленград с Истанбул, Близкия Изток, Азия и Северна Африка и автомагистрала “Марица”, която има същото направление както Е-80. Освен шосейния коридор, от тук преминава и железопътната линията от Западна и Централна Европа през София – Пловдив – Димитровград – Любимец за Свиленград, Истанбул и Близкия Изток. Вътрешно териториалната транспортна връзка между населените места в двете общини се осъществява чрез третокласен път III–597 с направление град Любимец, през селата Лозен, Малко градище и Дъбовец – град Ивайловград. Общинските центрове на територията на МИГ - град Любимец и град Ивайловград, се намират съответно на 50 км и 110 км от областния център град Хасково.

Можем да определим състоянието на част от републиканската пътна мрежа като „добро“ към „много добро“. Една част от нея, обаче е в незадоволително състояние, което поставя в неравностойно положение голяма част от населението на територията и представлява проблем по отношение на транспортната достъпност на населените места. Необходима е например реконструкция на третокласен път III-505 с. Малко градище – с. Сива река.

Общинската пътна мрежа на територията на МИГ е четвъртокласна и включва всички останали пътища, посредством които се осъществява транспортната свързаност между населените места на територията. Общата им дължина е 250,7 км, от които - 52,7 км на територията на община Любимец и 198 км на територията на община Ивайловград. Състоянието на част от общинската пътна мрежа, чието поддържане е отговорност на

общините, се определя като задоволително, но има и пътища които се нуждаят от ремонт и полагане на нова пътна настилка.

Следва да се отбележи, че състоянието на пътна инфраструктура, оказва пряко влияние върху социално-икономическото развитие на територията, включително и по отношение на привлекателността на региона за инвестиции.

По отношение на транспортната инфраструктура в границите на населените места на територията на МИГ - улици, тротоари и съоръженията към тях, следва да се отбележи, че през последното десетилетие с подкрепата на различни финансови инструменти общините осъществиха инвестиции в обновяването, ремонта и реконструкцията на основни улици в градските центрове. Това безспорно подобри облика на градовете. Осезаема остана обаче необходимостта от обновяване на уличната мрежа в малките населени места – селата, където съществуват улици без настилка.

Всички населени места на територията на МИГ – Любимец – Ивайловград са водоснабдени. В някои населени места в зависимост от източника на водозахранване, се въвежда сезонен режим на ползване на водата, но населени места с целогодишен режим няма. Основен проблем във водопреносната мрежа, е че по-голямата част от нея е силно амортизирана и има нужда от рехабилитация. Изградена е от етернитови тръби, които поради пропукване предизвикват чести аварии във водоподаването на населените места и най-вече са причина за големите загуби на питейна вода, отчитани от ВиК дружеството.

С изцяло изградена канализационна система са само градовете на територията на МИГ - Любимец и Ивайловград. В останалите населени места има изградена частична канализация и там извеждането на мръсните води от жилищните и стопански сгради се осъществява в септични ями.

Всички населени места на територията на МИГ – Любимец – Ивайловград са електроснабдени. Електропреносната мрежа е периодично обновявана и поддържана от електроразпределителното дружество, осъществяващо експлоатацията и.

Потребностите на населението на територията на МИГ от телекомуникация и пощенски услуги са задоволени. Всички населени места са покрити от мрежата на трите мобилни оператора А1, Yettel и Vivacom, което осигурява достъпа и до интернет и телевизия. Интернет телевизионни доставчици за територията са още Еском и Булсатком. В градовете Любимец и Ивайловград има разкрити офиси на куриерска фирма Еконт, а офиси на Български пощи има в почти всички населени места.

✚ Инфраструктура за спорт, отдых и рекреация на населението - паркове, площади, градинки, улично озеленяване.

При този вид инфраструктура по населените места, се наблюдава същото положение, както при уличната мрежа. Видимо е обновяването и реконструкцията на площите за широко обществено ползване в градските центрове, за сметка на парковете, площадките и площите за озеленяване в малките населени места – селата. За повишаване на жизнения стандарт и привлекателността на селата, като места за живеене са необходими инвестиции в това отношение.

✚ Публични сгради, в които се предоставят обществени и социални услуги, включително свързаните с културния живот и развитието на културни дейности на територията, както и

обекти на образователна инфраструктура.

Състоянието на сградния фонд на публичната инфраструктура на територията на МИГ, може да се определи като добро. Сградите на читалищата, училищата и общинските сгради, намиращи се в общинските центрове са ремонтирани, обновени и приведени в добър естетически вид. Единици са сградите, които са в лошо техническо състояние и представляват опасност. В селата обаче, голяма част от съществуващите публичните сгради се нуждаят от основен ремонт и реконструкция за безопасна експлоатация.

От общото представяне и анализа на състоянието на инфраструктурата на територията на МИГ - Любимец – Ивайловград, може да се направи извода, че съществува ясно изразен дисбаланс в териториално отношение. Видно е, че инвестиции за обновяване и поддържане на инфраструктурата се правят основно в градовете на територията на МИГ, което води до разрушаване на инфраструктурата по селата. Като обективна причина за това може да се посочи динамичния процес на обезлюдяване на малките населени места и липсата на необходимост от поддържане на инфраструктурата в добро състояние. В контекста на политиката на ЕС за „съживяване” на малките населени места и то селата, политиката на инвестиции на общините през новия програмен период следва да бъде с по-голяма насоченост към местните села, за подобряване на облика им и създаване на по-добра жизнена среда, което да се превърне в макар и малка предпоставка за спиране на процеса на обезлюдяване.

VI. АНАЛИЗ НА НУЖДИТЕ И ПОТЕНЦИАЛА ЗА РАЗВИТИЕ НА ТЕРИТОРИЯТА - SWOT АНАЛИЗ.

От представената в настоящия анализ подробна характеристика на територията на МИГ – Любимец – Ивайловград и изследваните в детайли показатели за нейното развитие, се определя извода, че с най-голям потенциал за развитие са: отрасловите структури на селското стопанство и свързаните с него производства; микро и малките икономически единици, произвеждащи и предлагащи стоки и услуги за населението и туризма.

Екологично чистия район и благоприятните почвено-климатични условия на територията, очертават потенциала за развитие на селско стопанство, което може да бъде насочено към екологично и устойчиво земеделие и диверсификация на производствата чрез: внедряване на нови и ефективни технологии, сортове и породи в селското стопанство, включително отглеждането на нови видове култури, пригодни за агрометеорологичните условия на територията, обновяване на материално техническата база – съоръжения, оборудване и съществуващи мрежи в стопанствата. Необходимо е да се подобрят интеграционните връзки между производители, преработватели и търговци на селскостопанска продукция, чрез изграждане на съвременни бази за съхраняване и търговия на селскостопанска продукция. Създаване на локален пазар/тържище за изкупуване и съхраняване на селскостопанската продукция, произведена на територията на МИГ е от ключово значение. Създаването на браншова организация или друго обединение на местните земеделски производители би била в полза за защита на интересите им, за повишаване на информираността им и по-лесен достъп до пазари на земеделска продукция. От друга страна селскостопанското производство е с потенциал за създаване на собствена марка „произведено на територията на .....”.

Анализа показва, че територията на МИГ е загубила потенциала си за развитието на големите промишлени производства, които са съществували в миналото. Не се очертават и перспективи в това отношение. В този смисъл икономическото развитие на територията е в ръцете на дребния бизнес, представен от микро предприятията, за които съществуват благоприятни социално-икономически условия за разрастване и разнообразяване на дейността. Необходимо е да се подходи с внимание към местните предприемачи, като се повиши информираността им по отношение на възможностите за финансова подкрепа, и се работи на местно ниво за поддържане на благоприятната бизнес среда и многосекторно развитие. Усилия могат да бъдат насочени и към възвръщането и развитието на занаятите.

Потенциала за развитие на туризма на територията на МИГ, се определя от богатото природно разнообразие и съхраненото културно-историческо наследство, както и от наличието на добре работеща структура за информационно обслужване на туристите. Съществува потребност от създаване на цялостен туристически продукт, който да спомогне развитието на културен и селски екотуризм чрез: подобряване на туристическата инфраструктура, включително осигуряване по-добра достъпност до културните, исторически и археологически обекти; изграждане на подходящи съоръжения и бази за развитие на спортен туризъм при язовир Ивайловград; създаване на комплексни информационни материали, представящи уникалността на територията и предлаганите туристически услуги.

Извършения анализ, идентифицира и извежда на преден план и нужди, и потребности на местната общност, удовлетворяването на които ще окаже положително влияние върху потенциала за развитие на територията. На първо място това са потребностите, свързани с подобряване качеството на живот и насочени към: осигуряване на устойчива трудова заетост; разкриване на нови работни места, не само временни или сезонни; повишаване на работните заплати и увеличаване на доходите; подобряване на условията за спорт, рекреация и отдих, и подобряване на социални и други услуги, за задоволяване нуждите и потребностите на местното население.

Втората група идентифицирани потребности са свързани с подобряване на жизнената среда и са определени от необходимостта от обновяване, ремонт и реконструкция на публичната инфраструктурата - улици, тротоари и съоръженията, местата за спорт и отдих по населените места на територията - паркове, площи, градинки, улично озеленяване, както и обновяване на облика на публични сгради, в които се предоставят обществени услуги, включително свързаните с културния живот и развитието на културни дейности на територията.

SWOT-АНАЛИЗ

SWOT-анализът е качествен аналитичен и прогностичен метод, който дефинира действието на вътрешните и външните фактори за развитие на съответната територия и възможностите за избор на подходяща стратегия за постигане на целите на развитие. Приложена е общата матрица за този вид анализ, отразяваща взаимодействието на вътрешните фактори (силни и слаби страни) и външните фактори (възможности и заплахи) за територията на МИГ – Любимец – Ивайловград.

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
<ul style="list-style-type: none"> ✚ Съседство с Република Гърция и непосредствена близост до границата с Република Турция. ✚ Стратегическо транспортно географско положение. ✚ Съхранена и чиста околна среда, недокосната от тежка промишленост и/или други източници на замърсяване. ✚ Благоприятни природо-географски и почвено-климатични условия за развитие на земеделието и животновъдството. ✚ Традиции и имидж на водещ регион за производство на дини и пъпеши. ✚ Развито зеленчукопроизводство – ранно и средно ранно полско. ✚ Благоприятни почвено-климатични условия за развитие на лозови масиви. ✚ Съхранено културно-историческо наследство. ✚ Относително преобладаващ дял на населението в трудоспособна възраст. ✚ Добро образователно равнище на населението. ✚ Добра транспортна достъпност и състояние на републиканската пътна мрежа. ✚ Транспортно обслужване до всички населени места. ✚ Осигуреност с телекомуникации и покритие с мобилни връзки. ✚ Реновирана образователната инфраструктура и обновена материална база. ✚ Реновирана, разширена и оборудвана общинска специализирана болница за рехабилитация. ✚ Обновена спортна инфраструктура. ✚ Добре развита мрежа от социални услуги. 	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Намаляване на броя на икономически активното население. ✚ Отрицателен естествен и механичен прираст. ✚ Относително висок коефициент на възрастова зависимост. ✚ Ниски доходи на населението в сравнение със средните за страната. ✚ Несигурен пазар за реализиране земеделската продукция. ✚ Отсъствие на местни професионални обединения или кооперации. ✚ Липса на големи инвестиции на територията. ✚ Неизградена или в недобро състояние на туристическата инфраструктура. ✚ Недобро повсеместно състояние на уличната мрежа по населените места – улици, тротоари и съоръжения към тях. ✚ Недобро повсеместно състояние на площите за широко обществено ползване. ✚ Амортизирана водоносна система, причина за чести аварии. ✚ Липса на канализационна мрежа в малките населени места.
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
<ul style="list-style-type: none"> ✚ Разработване и реализация на проекти, насочени към създаване на предпоставки за задържане на населението. 	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Задълбочаване на негативните демографски процеси и емиграцията, като предизвикателство пред местното развитие.

Демографски и социално-икономически анализ на територията на „МИГ – Любимец – Ивайловград”, изготвен в изпълнение на АД № РД 50-143/25.04.2023г., за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по подмярка 19.1 „Помощ за подготвителни дейности” от мярка 19 „Водено от общностите местно развитие” от ПРСР 2014-2020г.

<ul style="list-style-type: none"> ✚ Повишаване на доходите, подобряване на инфраструктурата и качеството на живот. ✚ Диверсификация на икономиката и осигуряване на работни места за задържане на икономически активното население. ✚ Добри условия за развитие на модерен и конкурентен аграрен сектор и хранително-вкусова промишленост. ✚ Затваряне на производствения цикъл чрез изграждане на малки хранително-вкусови предприятия и тяхното инвестиционно обвързване с развитието на определено земеделско производство в общината. ✚ Възстановяване на съществуващи местни сортове и породи. ✚ Увеличаване на лозовите насаждения, както винени, така и десертни и разширяване на винопроизводството; ✚ Развитие на алтернативно земеделие. ✚ Изграждане на пазарна инфраструктура за пласмент и преработка на селскостопанската продукция, включително и пчелната. ✚ Създаване на система за научно и информационно обслужване на селското стопанство. ✚ Привличане на инвестиции в аграрния сектор, преработвателната промишленост и туризма. ✚ Създаване на алтернативна заетост. ✚ Големи възможности за развитие на културно-историческия и алтернативния туризъм. ✚ Формиране на местен туристически продукт, осигуряващ „разпознаваемост” на туристическия пазар. ✚ Професионална подготовка на зетите и безработни лица, ориентирани към изискванията на пазара на труда. ✚ Развитие на трансграничното сътрудничество с Гърция и Турция във всички сфери на социално-икономическия живот. ✚ По-активно включване на НПО за 	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Задълбочаване на отрицателния миграционен баланс – миграциите главно на младите хора ще продължат да оказват и в бъдеще негативно влияние на останалите демографски параметри. ✚ Липса на квалифицирана работна сила. ✚ Задълбочаване на обезлюдяването и социално-икономически упадък на селата. ✚ Липса на активен инвестиционен интерес, както от страна на национални, така и от чуждестранни инвеститори. ✚ Влошаване на пандемичната обстановка, свиване на икономическата дейност и потребление на населението. ✚ Липса на достатъчно пазари за селскостопанска продукция на територията. Висока конкуренция и по-ниски цени на вносната продукция. ✚ Повишен миграционен натиск и бежанска вълна от Азия и Африка. ✚ Засилване на засушаванията в резултат на негативни промени в климата. ✚ Нестабилни стопански структури в селското стопанство, ниско ниво на научно обслужване. ✚ Недостиг на инвестиционен капитал за обновяване и разширяване на производствата. ✚ Проблеми със забавяне на национално ниво на разглеждането и одобрието за финансиране на проектни предложения за територията, което води до отказ на кандидатите за изпълнение и скептичност по отношение на съществуващите възможности за финансова подкрепа.
---	--

реализиране на проекти за оживяване на територията.	
---	--

ЗАКЛЮЧЕНИЕ.

Настоящата разработка е авторски труд на Стойкова консулт 73 ЕООД, извършен съгласно договор от 25.05.2023г., сключен с МИГ – Любимец – Ивайловград.

Анализа е базиран на актуални и реално проверими и данни и информация за демографското и социално-икономическо състояние на територията на Местна инициативна група – Любимец - Ивайловград и очертава перспективите за развитието ѝ.

